

JAARVERSLAG 1996

BEDRIJFSFONDS
VOOR DE PERS

Het Bedrijfsfonds voor de Pers

Het Bedrijfsfonds voor de Pers werd aanvankelijk als stichting opgericht op 16 september 1974 en functioneerde op basis van statuten tot ultimo 1987.

Sedert 1 januari 1988 functioneert het Bedrijfsfonds voor de Pers op basis van de Mediawet als een zelfstandig bestuursorgaan. Alle rechten en verplichtingen van de Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers gingen daarbij op het Bedrijfsfonds over.

Het Fonds heeft rechtspersoonlijkheid bij wet (artikel 123 lid 1 Mediawet).

Doelstellingen, taken en bevoegdheden zijn neergelegd in de Mediawet en het Mediabesluit.

Het Bedrijfsfonds voor de Pers heeft ten doel het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers, voorzover die van belang is voor de informatie en opinievorming.

Secretariaat Bedrijfsfonds voor de Pers
Prinsessegracht 19
2514 AP Den Haag
(070) 3 61 71 11
Fax (070) 3 61 71 08

JAARVERSLAG 1996

BEDRIJFSFONDS
VOOR DE PERS

Redactie: Corné Buijs en Lou Lichtenberg
Vormgeving: Typography & Other Serious Matters
Druk: Drukkerij De Maasstad

INHOUDSOPGAVE

- A. Jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1996 5
- B. Nadere gegevens 15
- 1. Compensatieregeling voor Dagbladen 17
 - 1.1. Inleiding 19
 - 1.2. Ontwikkelingen in 1996 20
 - 1.3. Beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid' 21
- 2. Steunverlening aan afzonderlijke persorganen 23
 - 2.1. Inleiding 25
 - 2.2. Aanvragen 26
 - 2.2.1. De Bazuin 26
 - 2.2.2. Alerta 28
 - 2.3. Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen en reeds verstrekte kredieten 29
 - 2.3.1. Inleiding 29
 - 2.3.2. De Groene Amsterdammer 29
 - 2.3.3. Drontens Nieuwsblad 30
 - 2.3.4. Nederlands Dagblad 31
 - 2.4. Bezwaar en beroep 31
 - 2.5. Beroep op Wet openbaarheid van bestuur (WOB) 32
- 3. Bijdragen aan onderzoeksprojecten van derden en aan gezamenlijke projecten van persorganen 35
 - 3.1. Inleiding 37
 - 3.2. Aanvragen 37
 - 3.2.1. FORUM voor Communicatie en Journalistiek 38
 - 3.2.2. Stichting Krant in de Klas: 2e fase onderzoek krantleesgewoonten onder jongeren 39
 - 3.2.3. Vereniging De Nederlandse Dagbladpers (NDP): campagne 'de dagbladbezorger' 40

3.3.	Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen	41
3.3.1.	Nederlandse Nieuwsbladpers (NNP)	41
3.4.	Bezwaar en Beroep	43
3.4.1.	FORUM voor Communicatie en Journalistiek	43
4.	Mediabeleid	45
4.1.	Inleiding	47
4.2.	Vorbereiding nieuw beleidsessay	48
4.2.1.	Inleiding	48
4.3.	Horizontale prijsbinding	50
4.3.1.	Inleiding	50
4.3.2.	Advies Bedrijfsfonds voor de Pers	51
4.3.3.	Ontwikkelingen in 1996	53
4.3.4.	Ontwikkelingen in 1997	55
4.4.	Longitudinale studie naar de persbedrijfstaking van de Universiteit van Maastricht	57
4.4.1.	Inleiding	57
4.4.2.	Rapportage	57
5.	Financiële middelen	59
5.1.	Inleiding	61
5.2.	Jaarrekening	64
5.3.	Accountantsverklaring	75
C.	Appendices	77
I	Ontwikkelingen in de Pers	79
II	Overzicht van steunverlening door het Bedrijfsfonds voor de Pers door de jaren heen	87
III	Publicaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers	93

**A JAARVERSLAG VAN HET BEDRIJFSFONDS
VOOR DE PERS OVER 1996**

Bedrijfsfonds voor de Pers

Samenstelling bestuur eind 1996:

prof. dr. J.J. van Cuilenburg, voorzitter
prof. dr. S.W. Douma, vice-voorzitter
drs. J.B.H.M. Beks, thesaurier
drs. H.J.A.M. van Haaren
mr. W.C.D. Hoogendijk
S.M. Korteweg
mevr. mr. W.M.C. de Vrey-Vringer

De leden van het bestuur zijn voor een periode van vijf jaar benoemd bij Koninklijk Besluit (KB). Op grond van de Mediawet is voor bestuursleden herbenoeming voor één aansluitende periode van vijf jaar mogelijk.

Drie leden van ons bestuur werden voor de eerste maal benoemd bij KB van 1 maart 1988. Zij werden herbenoemd voor een tweede periode van vijf jaar vanaf 1 januari 1993 bij KB van 11 december 1992. De heer Beks werd voor een tweede periode van vijf jaar per 1 september 1996 benoemd bij KB van 23 juli 1996. Met hetzelfde besluit werd de heer Korteweg per 1 augustus van het verslagjaar voor een eerste periode van vijf jaar benoemd. De heer Douma werd voor een eerste periode benoemd bij KB van 11 december 1992. Bij KB van 1 augustus 1995 werd mevrouw De Vrey voor een eerste bestuursperiode van vijf jaar benoemd. Ons bestuurslid de heer Van Cuilenburg is bij hetzelfde KB van 1 augustus 1995 met ingang van 1 september 1995 benoemd tot voorzitter van ons fonds.

Samenstelling secretariaat eind 1996:

drs. L.H.A. Lichtenberg, secretaris
drs. C.W.M. Buijs, plaatsvervangend secretaris
mevr. C.M.M. Wissink, administratief medewerkster

De medewerkers van het secretariaat zijn op grond van de Mediawet in dienst van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Zij worden benoemd door het bestuur.

Het verslagjaar stond voor het Bedrijfsfonds voor de Pers vooral in het teken van bezinning over de toekomst van het persbeleid. Aanleiding daartoe vormden technologische en maatschappelijke ontwikkelingen die zich sedert de instelling van het Bedrijfsfonds in 1974 hebben voorgedaan en verwachtingen over toekomstige ontwikkelingen in de sector van communicatie en informatie. Daarbij hadden we in het bijzonder het oog op de effecten van verschillende maatschappelijke, economische en technologische ontwikkelingen binnen het medialandschap op de wijze waarop pers en andere media hun democratische functies vervullen en de gevolgen die dat zou moeten hebben voor het functioneren van een overheidsorgaan als het Bedrijfsfonds voor de Pers.

Dit onderwerp ligt ons al jaren na aan het hart. Op dat gebied brachten wij in 1991 het beleidsessay 'Tussen krantebedrijf en mediaconcern' uit, vervaardigd door een delegatie van ons bestuur. Eind 1993 besloten we dat essay te actualiseren. Naast een studiereis mondde dat besluit uit in het symposium 'Het Bedreigde Debat', dat wij in maart 1995 te Wassenaar organiseerden. In het verslagjaar troffen we voorbereidingen voor een nieuw beleidsessay. We besloten dat essay toe te spitsen op de vraag, hoe persverscheidenheid als beleidsdoelstelling in de huidige fase en nabije toekomst nieuwe inhoud kan worden gegeven.

In de kwart eeuw sinds de oprichting van het Bedrijfsfonds voor de Pers is de samenleving immers geweldig veranderd en nog in verandering. Zo óók de perswereld, of, breder, het terrein van de informatievoorziening. Het ligt voor de hand dat een samenleving-in-verandering, en in ons geval de media-wereld-in-verandering, om een overheidsbeleid vraagt dat op deze veranderingen inspeelt. We besloten te pogen met ons essay een veelheid van aspecten die alle tegelijk aan de orde

zijn, in samenhang als een cultuurtrend zichtbaar te maken. En die aspecten daarmee ook als een uitdaging voor overheidsbeleid hanteerbaar te maken. Daarbij werkten we tevens voorstellen uit om het overheidsbeleid bij te stellen. En wel meer in de richting van het scheppen van voorwaarden om barrières in de toegang tot de maatschappelijke informatievoorziening weg te nemen, de journalistieke mededinging te bevorderen en daarbij ruimte te scheppen voor het nieuwe, het ongebruikelijke en weinig bekende in de maatschappelijke informatievoorziening. Een dergelijk beleid legt zich meer toe op het bevorderen van ideeën gericht op strategische vernieuwing, op stimuleren in plaats van compenseren.

In het verslagjaar legden wij onze voorlopige gedachten en voorstellen voor aan betrokkenen uit de mediawereld, bestuur en politiek. Inmiddels hebben wij het beleidsessay afgerond en aan de staatssecretaris van OCenW aangeboden.¹

Compensatieregeling voor Dagbladen

In die bezinning over het toekomstige persbeleid stonden we ook uitvoerig stil bij de toekomst van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Deze regeling voorzag in uitkeringen aan verlieslijdende dagbladen met handicaps op het gebied van oplage en geografische verspreiding.

De laatste keer dat wij aan uitgevers van dagbladen op basis van deze regeling uitkeringen deden was over het boekjaar 1989. In december 1990 adviseerden wij de toenmalige minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, mevrouw D'Ancona, om de Compensatieregeling op enkele punten aan te passen en met een periode van vijf jaren te verlengen. Na ook advies ingewonnen te hebben bij een speciaal daartoe ingestelde commissie schreef de minister in december 1992 aan de Tweede Kamer, dat naar haar mening de Compensatieregeling voortgezet kon worden, maar als een regeling waar dagbladen slechts gedurende een beperkte tijd – maximaal vier jaar – een beroep op zouden moeten kunnen doen. Na afloop van die periode moest er een zodanige verbetering te constateren zijn, dat het desbetreffende dagblad tenminste een kostendekkende exploitatie zou hebben bereikt. In november 1993 ging de Tweede Kamer met de voorstellen

1. 'Vernieuwend persbeleid. Hoe persverscheidenheid als beleidsdoelstelling nieuwe inhoud kan worden gegeven. Een beleidsessay van het Bedrijfsfonds voor de Pers over toegang tot een vrije en pluriforme pers', Rapporten van het Bedrijfsfonds voor de Pers, R7, september 1997.

van de minister akkoord. Vervolgens overlegden wij met het departement over mogelijkheden om in afwachting van definitieve regelgeving ten aanzien van de Compensatieregeling, in het Mediabesluit een overgangsregeling op te nemen. Uiteindelijk besloot het departement in het kader van de ontwikkeling van het mediabeleid de aandacht meer en meer te richten op een herijking van het persbeleid. In het licht van die herijking gingen wij ons toeleggen op het vervaardigen van ons vorengenoemd beleidsessay.

In onze beraadslagingen ter voorbereiding van dat essay stelden wij vast dat, gelet op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen in de sector van communicatie en informatie en dus ook in die van de media, een conserverend beleid van de overheid ten aanzien van de pers niet meer past. Een vernieuwend persbeleid zou veel meer uit moeten gaan van innovatie en stimuleren. Wij concludeerden ook dat inmiddels het perslandschap, mede door voortgaande concentratie en veranderingen in informatie- en communicatietechnologie, ingrijpend gewijzigd is. De meeste dagbladen zijn thans in het verband van slechts enkele concerns opgenomen, waaronder verscheidene dagbladen die in het verleden voor de Compensatieregeling in aanmerking kwamen.

Tegen deze achtergrond kwamen we tot de slotsom dat de Compensatieregeling voor Dagbladen niet opnieuw leven zou moeten worden ingeblazen. In plaats van deze regeling zou een apart budget dienen te worden geïntroduceerd voor vernieuwende uitgeefprojecten en redactionele projecten die journalistieke creativiteit en mededinging bevorderen. In ons essay werkten wij voorstellen in deze richting uit.

Individuele steunverlening

In het verslagjaar namen wij vijf aanvragen om financiële steun van afzonderlijke persorganen in behandeling. Bij drie aanvragen leidde deze behandeling tot tussentijdse intrekking van de aanvraag door de betrokken uitgever, nadat wij geconstateerd hadden dat het project of het betrokken persorgaan niet aan de wettelijke vereisten voldeed. Twee van de vijf aanvragen werden door ons ingewilligd, namelijk van de tijdschriften De Bazuin en Alerta.

In het verslagjaar behandelden wij drie nieuwe aanvragen om financiële steun ten behoeve van onderzoeksprojecten op initiatief en in opdracht van derden of gezamenlijke projecten van persorganen. Twee aanvragen daarvan werden door ons ingewilligd. In één geval leidde de procedure niet in het verslagjaar maar in 1997 tot de beschikbaarstelling van middelen uit ons fonds.

Beide aanvragen hadden betrekking op projecten van de organisatie van dagbladuitgevers NDP. Het eerste betrof een voortgezet onderzoeksproject van de onder de NDP ressorterende Stichting Krant in de Klas. Deze stichting is erop gericht jongeren meer vertrouwd te maken met het lezen van kranten. Met name had de aanvraag tot doel een bijdrage te verkrijgen in de financiering van de tweede fase van het onderzoeksproject. In die tweede fase zou op grond van de resultaten van een eerder door ons medegefinancierd vóóronderzoek, via een drietal experimenten op een groot aantal scholen de ontwikkeling worden getest van de onder jongeren bestaande gewoontes ten aanzien van het lezen van kranten.

De tweede aanvraag van de NDP was gericht op hernieuwde steun aan de campagne 'de dagbladbezorger', een collectieve campagne ter verbetering van het imago van de krantenbezorger. De NDP besloot die campagne in de periode 1997 t/m 1999 meer dan in het verleden toe te spitsen op het behoud van bezorgers en in dat kader tevens onderzoek te laten verrichten naar omvang en verloop van bezorgersbestanden. De aanvraag had op dit onderzoek betrekking en is inmiddels ingewilligd.

Tenslotte waren er ook dit jaar weer verschillende ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen over toewijzing of afwijzing van steunverlening uit het Bedrijfsfonds.

Advies en onderzoek

In het verslagjaar was het verzoek van de uitgevers om ontheffing te krijgen van het verbod op horizontale prijsregelingen opnieuw een belangrijk onderwerp voor de dagbladen. Op verzoek van de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

brachten wij medio 1995 advies uit vooral over de vraag in hoeverre deze afspraken bijdragen aan het instandhouden van persverscheidenheid. In dat advies stelden wij dat het verzoek om ontheffing zou moeten worden ingewilligd voorzover dit de prijsafspraken inzake de lezersmarkt betreft. Medio het verslagjaar vroeg de minister van EZ de Commissie Economische Mededinging in een uitvoerige brief om advies over het verzoek van de uitgevers.

Mede op grond van de uitkomsten van een tweetal onderzoeken die in zijn opdracht waren uitgevoerd, gaf de minister van EZ in zijn adviesaanvraag aan de Commissie Economische Mededinging te kennen voornemens te zijn om het ontheffingsverzoek van de NDP voorzover dit de prijsregelingen op de adverteerdersmarkt betrof, niet in te willigen. Voorzover de bestaande prijsafspraken de lezersmarkt betreffen, verzocht hij de Commissie hem met name ten aanzien van de gevolgen van afschaffing voor de pluriformiteit in de dagbladsector van advies te dienen.

De Commissie heeft inmiddels bij meerderheid geadviseerd het ontheffingsverzoek van de NDP af te wijzen.

De regering heeft voorgenomen de NDP tot 1 juli 1999 ontheffing te verlenen van het verbod op horizontale prijsbinding voorzover het de afspraken op het gebied van de abonnementsprijs betreft. Volgens dit voornemen zal het ontheffingsverzoek niet worden ingewilligd voor de overige onderdelen daarvan. Dit voorgenomen besluit van de regering is voor advies aan de Raad van State gezonden.

In het verslagjaar kwam voorts een eerste concept beschikbaar van het onderzoek naar factoren die het succes respectievelijk het falen verklaren van ondernemingen en van het management op het gebied van de pers in relatie tot politiek-maatschappelijke en economisch-technologische veranderingen. In januari 1995 begon de Economische Faculteit van de Universiteit van Maastricht onder leiding van prof. dr. A. van Witteloostuijn in onze opdracht met de uitvoering van dat onderzoek. Met het onderzoek werd beoogd een kwantitatieve geschiedschrijving te vervaardigen van de bedrijfstak op twee analyseniveaus, namelijk op het niveau van de individuele

ondernemingen en op dat van (groepen van) managers. Het onderzoek was naar onze mening onder andere dáárom bijzonder omdat bij het zoeken naar en bekijken van deze factoren een zeer lange onderzoeksperiode (circa vijftig jaren) in ogenschouw werd genomen.

Het eerste concept van de eindrapportage van het onderzoek, onder de titel 'Van courantier tot strateeg', liet zien dat de onderzoekers aan de hand van een zes-effectenmodel en met behulp van gegevens met zeer lange tijdreeksen een groot scala aan factoren en kenmerken onderzocht hadden, die bepalend kunnen zijn voor de vraag of ondernemingen er al of niet in slagen de continuïteit te waarborgen. Op die wijze kon, geredeneerd vanuit het ondernemingsstreven om de continuïteit te handhaven, in termen van rentabiliteit zowel een 'ideale' als een 'falende' krant worden getypeerd. Daarbij stelden de onderzoekers onder meer vast, dat succesvolle (overlevende) bedrijven strategische veranderingen geleidelijk introduceren, terwijl succesarme (failliete) ondernemingen radicale wijzigingen doorvoeren.

De rapportage van het onderzoek zal binnenkort in druk verschijnen in onze serie 'Studies voor het Bedrijfsfonds voor de Pers'.

Bestuursaanlegenheden

De leden van ons bestuur worden bij Koninklijk Besluit voor een periode van vijf jaar benoemd. Op grond van de Mediawet is herbenoeming voor één aansluitende periode van vijf jaar mogelijk.

Per 1 augustus van het verslagjaar werd een vacature in ons bestuur vervuld door de benoeming van de heer S. Korteweg tot bestuurslid voor een eerste periode van vijf jaar. Daarmee telt ons bestuur weer het in de Mediawet voorgeschreven maximumaantal van zeven leden.

In het verslagjaar belegden wij dertien bestuursvergaderingen waarin vele onderwerpen aan de orde kwamen. Daarnaast vonden er diverse bijeenkomsten van ad hoc-commissies uit ons midden plaats.

Ook in dit verslagjaar waren er opnieuw veelvuldig contacten op ambtelijk niveau met het Ministerie van Oenw. Daarbij

stonden velerlei onderwerpen centraal, maar vooral de wetswijzigingen die nodig zouden zijn met het oog op de Compensatieregeling voor Dagbladen en de toekomst van het persbeleid van de overheid.

Nader verslag

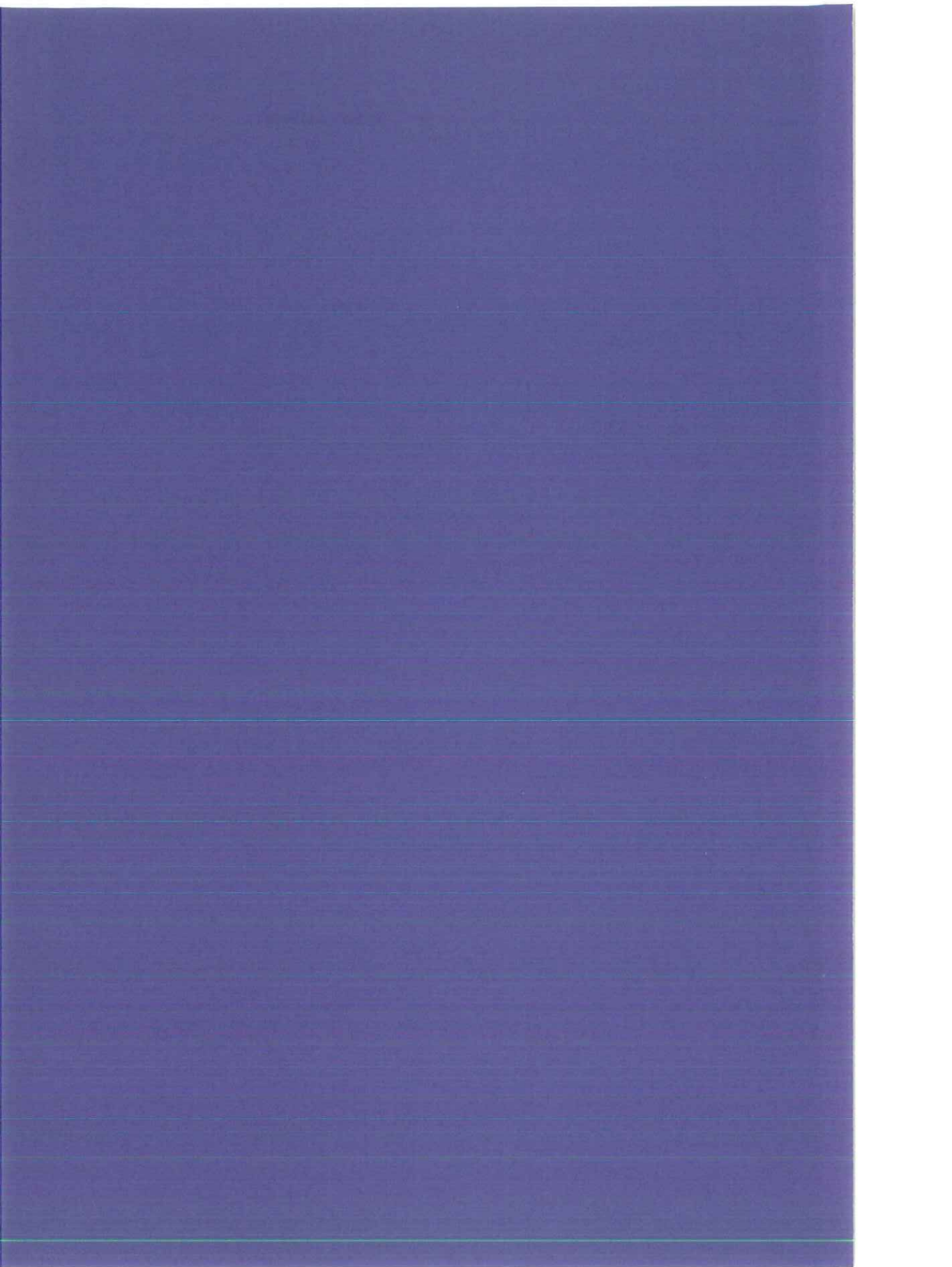
In het B-gedeelte van dit verslag wordt in afzonderlijke hoofdstukken ingegaan op onze activiteiten in het afgelopen jaar, die hierboven kort zijn weergegeven. Voor nadere informatie over deze activiteiten zij dan ook verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken.

Evenals voorgaande jaren, hebben wij ook dit jaar weer een overzicht van ontwikkelingen op het gebied van de pers opgenomen (zie het C-gedeelte van dit verslag).

Verder is in dit jaarverslag evenals vorig jaar een gedeelte opgenomen waarin een overzicht wordt gegeven van alle steunverlening door het Bedrijfsfonds voor de Pers door de jaren heen. Zowel van de uitkeringen op grond van de Compensatieregeling voor Dagbladen, als van de steunverlening aan individuele persorganen, als van steunverlening ten behoeve van onderzoek en voor gezamenlijke projecten van persorganen zijn in dat gedeelte overzichten te vinden.

Aan het eind van dit verslag wordt ten slotte een overzicht gegeven van alle publicaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers tot op heden.

Het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers.

B HOOFDSTUK 1

COMPENSATIEREGELING VOOR DAGBLADEN

- 1.1. Inleiding 19
- 1.2. Ontwikkelingen in 1996 20
- 1.3. Beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid' 21

- 1.1. INLEIDING De laatste keer dat wij aan uitgevers van dagbladen uitkeringen deden op grond van de Compensatieregeling voor Dagbladen was over het boekjaar 1989. Eerdere compensatie-uitkeringen waren verstrekt over de jaren 1981, 1982, 1983, 1985 en 1986.

In december 1990 adviseerden wij de toenmalige minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, mevrouw D'Ancona, om de Compensatieregeling op enkele punten aan te passen en met een periode van vijf jaren te verlengen. Op verzoek van minister D'Ancona leverde een speciaal daartoe door haar geïnstalleerde ad hoc-commissie naar aanleiding van onze adviezen en een evaluatie van de werking van de regeling, de minister in januari 1992 een second opinion. In maart 1992 reageerden wij op de bevindingen van deze commissie. In december 1992 schreef minister D'Ancona aan de Tweede Kamer dat naar haar mening de Compensatieregeling een regeling zou moeten worden waar dagbladen slechts gedurende een beperkte tijd een beroep op zouden moeten kunnen doen. De minister dacht aan een tijdvak van maximaal vier jaar. Na afloop van die periode moest er een zodanige verbetering te constateren zijn, dat het desbetreffende dagblad tenminste een kostendekkende exploitatie zou hebben bereikt. In november 1993 debatteerde de Tweede Kamer met mevrouw D'Ancona over haar voorstellen. In het debat werd voornamelijk gesproken over het tijdelijke dan wel permanente karakter van de Compensatieregeling. De Kamer bleek bereid akkoord te gaan met de door mevrouw D'Ancona voorgestelde maximale periode van vier jaar, indien een uitzondering op deze regel gemaakt zou worden voor een beperkt aantal identiteitsgebonden dagbladen met een relatief groot verspreidingsgebied. De minister zegde de Kamer toe in overleg met ons fonds te zullen onderzoeken of een dergelijke uitzondering te realiseren zou zijn. In de periode na het

Kamerdebat onderzochten wij op verzoek van de minister in samenwerking met het Economisch Instituut Tilburg de mogelijkheden om de door de Kamer gewenste uitzonderingspositie voor de identiteitsgebonden dagbladen met een relatief groot verspreidingsgebied door middel van een hardheidsclausule in de Compensatieregeling in te bouwen. Eveneens in 1994 voerden wij overleg met het departement van wvc over de mogelijkheid om in afwachting van definitieve regelgeving ten aanzien van de Compensatieregeling in het Mediabeluit een overgangsregeling op te nemen. Definitieve regelgeving zou geruime tijd op zich laten wachten, omdat daarvoor wijziging van de Mediawet noodzakelijk was. Omdat de reeds genoemde hardheidsclausule pas eventueel na vier jaar operationeel zou moeten zijn, werd de mogelijkheid van de uitzonderingspositie van de identiteitsgebonden dagbladen bij de voorbereiding van de overgangsregeling niet meegenomen.

1.2. *Ontwikkelingen in 1996*

Nog in 1995 werd bij het departement van OCenW aanvaankelijk besloten nadruk te leggen op het spoedig realiseren van de wettelijke regeling van de voorstellen rond de Compensatieregeling. Daarbij werd echter onderkend dat als gevolg van een dergelijke wettelijke regeling de noodzaak tot het in leven roepen van een overgangsregeling minder werd. Bij de voorbereiding van de daarvoor noodzakelijke voorstellen tot wijziging van de Mediawet tekende zich, naarmate in 1996 de maanden verstreken, steeds duidelijker af dat dergelijke voorstellen wellicht op tegenstand zouden kunnen stuiten. Op grond van deze en andere ontwikkelingen besloot het departement van OCenW in het kader van de ontwikkeling van het mediabeleid de aandacht meer en meer te richten op een herijking van het persbeleid. In het licht van die herijking bereidden wij ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag een essay voor over de kansen en bedreigingen die voor de pluriformiteit van de pers uitgaan van de ontwikkelingen die zich op zowel maatschappelijk als technologisch gebied hebben voorgedaan sedert de totstandkoming van het fonds in 1974. Met dat essay beoogden wij tevens het overheidsbeleid

ten aanzien van de media, met speciaal oog voor het persbeleid, een nieuwe plaats te geven in de ontwikkelingen zoals deze zich naar verwachting in de toekomst, gezien op middellange termijn, voor zouden kunnen doen.

1.3. *Beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid'*

In september 1997 zag ons beleidsessay 'Vernieuwend persbeleid' het licht. In dat essay stellen wij vast dat, gelet op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen in de sector van communicatie en informatie en dus ook in die van de media, een conserverend beleid van de overheid ten aanzien van de pers niet meer past. Wij concluderen voorts dat een vernieuwend persbeleid veel meer uit zou moeten gaan van innovatie en stimuleren. In onze visie komen vooral vernieuwende uitgeefprojecten en redactionele projecten die journalistieke creativiteit en journalistieke mededinging bevorderen voor ondersteuning in aanmerking. Onzes inziens past de Compensatieregeling voor Dagbladen niet in zo'n beleid. Wij menen dan ook dat deze regeling geen nieuw leven moet worden ingeblazen. Wij boden het essay aan aan de staatssecretaris van OCenw. Op dit essay gaan wij uitgebreider in in hoofdstuk 4 van dit verslag.²

2. Zie par. 4.2 van dit jaarverslag.

B HOOFDSTUK 2

STEUNVERLENING AAN AFZONDERLIJKE PERSORGANEN

2.1.	Inleiding	25
2.2.	Aanvragen	26
2.2.1.	De Bazuin	26
2.2.2.	Alerta	28
2.3.	Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen en reeds verstrekte kredieten	29
2.3.1.	Inleiding	29
2.3.2.	De Groene Amsterdammer	29
2.3.3.	Drontens Nieuwsblad	30
2.3.4.	Nederlands Dagblad	31
2.4.	Bezwaar en beroep	31
2.5.	Beroep op Wet openbaarheid van bestuur (WOB)	32

2.1. INLEIDING Vanaf 1 januari 1988, toen de Mediawet in werking trad, kan het Bedrijfsfonds voor de Pers individuele financiële steun verlenen aan zowel dag-, week- als maandbladen. Niet al deze bladen kunnen echter een beroep doen op de steun. De wet geeft namelijk, naast enkele meer formele eisen, een begrenzing aan de werkingssfeer naar soorten bladen. Deze begrenzing is verwoord in artikel 129, lid 2, onderdeel b van de Mediawet. Hierin staat dat het Bedrijfsfonds uitsluitend financiële steun kan verlenen ten behoeve van persorganen die in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede gericht op politieke meningsvorming. De werkingssfeer van het Bedrijfsfonds is in ons bestuur een blijvend onderwerp van gesprek, zowel naar aanleiding van concrete aanvragen alsook in zijn algemeenheid. Ons bestuur tracht op deze wijze te komen tot een zekere invulling van de beleidsvrijheid die de wet ons op dit punt geeft.

Steun kan tot op heden alleen verleend worden aan bestaande persorganen en aan nieuwe dagbladen (artikel 130 lid 3 Mediawet) die bovendien binnen de werkingssfeer vallen. Reeds in 1990 adviseerden wij de toenmalige minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (wvc), mevrouw D'Ancona, ook nieuw op te richten, niet dagelijks verspreide persorganen met een ten minste maandelijks verschijningsfrequentie die binnen de werkingssfeer vallen, voor steun in aanmerking te laten komen.³ Nadien liet zij herhaalde malen weten dat zij zelf ook voor een dergelijke verruiming van de werkingssfeer was. Dit standpunt gaf zij onder andere weer in haar brief aan de Tweede Kamer van 23 december 1992 over het toekomstig persbeleid.⁴ In een op 1 november 1993 gehouden debat tussen de leden van de Vaste Kamercommissie voor Welzijn en Cultuur en mevrouw D'Ancona

3. Zie voor dit advies van 13 september 1990, paragraaf 5.6 van ons jaarverslag over 1990.

4. Zie voor de inhoud van deze brief paragraaf 1.4 en paragraaf 4.5 van het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1992.

over deze brief van december 1992, bleek vervolgens dat ook in de Tweede Kamer een meerderheid was te vinden voor verruiming van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds naar nieuwe initiatieven van bestaande en van nog op te richten persorganen. In 1995 en 1996 werd onder de verantwoordelijkheid van OCenW-staatssecretaris Nuis een voorstel voorbereid dat onder meer in een dienovereenkomstige wijziging van de Mediawet voorzag. Bij het schrijven van dit jaarverslag had staatssecretaris Nuis zijn voorstel voorshands in de ijskast geplaatst, omdat hij in het politieke overleg daarover op weerstand was gestuit. Dientengevolge zal uitbreiding van de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds tot nieuwe week- c.q. maandbladen vooralsnog niet tot de mogelijkheden behoren.

2.2. *Aanvragen*

In het verslagjaar namen wij vijf aanvragen om financiële steun van persorganen in behandeling. Bij drie aanvragen leidde deze behandeling tot tussentijdse intrekking van de aanvraag door de betrokken uitgever. In één geval overwogen wij dat de uitgever er niet in was geslaagd voor ons aannemelijk te maken dat de benodigde financiële steun niet of niet afdoende op andere wijze kon worden verkregen. In een ander geval waren wij van mening dat het persorgaan waarvoor de aanvraag was ingediend, naar onze mening niet voldeed aan de wettelijke eis dat het in belangrijke mate nieuws, analyse, commentaar en achtergrondinformatie moet bevatten over een gevarieerd deel van de maatschappelijke actualiteit, mede in het belang van de politieke meningsvorming. De derde aanvraag werd ingetrokken nadat wij de betrokken uitgever hadden laten weten dat het project dat ons in de desbetreffende aanvraag was voorgelegd geen uitzicht bood op een rendabele exploitatie, zoals de Mediawet dat eist. Twee van de vijf aanvragen werden door ons ingewilligd.

2.2.1. *De Bazuin*

Inleiding · In september 1995 stelden wij een uitkering van f 154.000,- ter beschikking aan de uitgever van De Bazuin, een reeds ruim 75 jaar bestaand opinieblad voor, zoals het zelf

meldt, geloof en samenleving, cultuur en spiritualiteit, met bijzondere aandacht voor de mens achter de mening. De uitkering was erop gericht De Bazuin in staat te stellen het eerste jaar (1996) van een eenmalig en driejarig reorganisatieproject te financieren. Met het reorganisatieplan werd beoogd een verandering van de verschijningsfrequentie van wekelijks naar tweewekelijks alsmede een verbetering van de abonneewerving, de lay-out en de inhoudelijke kwaliteit te realiseren. Aan ons besluit de uitkering te verstrekken was de voorwaarde verbonden dat de uitgever van De Bazuin erin zou slagen eenzelfde bedrag elders te verwerven. Bovendien stelden wij in onze toezegging dat een eventuele aanvraag van De Bazuin ten behoeve van het tweede jaar van de reorganisatie slechts zou kunnen worden ingewilligd indien de eigen prognoses voor de ontwikkeling van de betaalde oplage in het eerste jaar zouden worden waargemaakt.

Nieuwe aanvraag · Eind 1996 rapporteerde De Bazuin ons over de uitvoering en de resultaten van het eerste jaar van het reorganisatieproject. Tevens legde men verantwoording af over de wijze waarop de door ons verstrekte financiële middelen waren aangewend. Daarbij bleek dat de eigen doelstelling ten aanzien van de ontwikkeling van de betaalde oplage nagenoeg was gerealiseerd. Ook werd duidelijk dat De Bazuin er inderdaad in was geslaagd onze bijdrage voor 1996 aan te vullen met eenzelfde bedrag dat bij andere financiers was geworven. Tevens verzocht De Bazuin ons opnieuw om financiële steun, nu voor het tweede jaar van de reorganisatie.

Beslissing · Begin 1997 besloten wij het nieuwe verzoek van De Bazuin in te willigen en voor het tweede jaar van het driejarige reorganisatieproject een uitkering van f 102.500,- te verstrekken. Dit bedrag kwam overeen met 50% van de financieringsbehoefte zoals die voor 1997 uit de plannen van De Bazuin voortvloeide. Uitgangspunt daarbij was dat De Bazuin er in zou slagen de andere 50% elders te verwerven.

Evenals bij de eerste uitkering was dit besluit gebaseerd op artikel 130, vierde lid van de Mediawet. Dit artikel biedt ons de mogelijkheid om ten behoeve van een eenmalige reorgani-

satie van een persorgaan financiële steun in de vorm van een uitkering te verlenen indien de continuïteit van de exploitatie in gevaar is, de verantwoordelijke uitgever een project indient dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode en het project niet op effectieve wijze kan worden uitgevoerd met behulp van kredietverlening en kredietfaciliteiten. Naar onze mening was bij de aanvraag van De Bazuin aan deze voorwaarden voldaan.

2.2.2. *Alerta*

Aanvraag · In maart van het verslagjaar ontvingen wij een brief van de Stichting Alerta, uitgever van het gelijknamige maandblad, waarin deze informeerde of Alerta bij een eventuele aanvraag binnen de werkingssfeer van ons fonds zou vallen. Alerta zegt het enige onafhankelijke Nederlandse blad te zijn dat nieuws brengt over de politiek, sociale aangelegenheden, economie, cultuur, volksbewegingen en geschiedenis van Latijns-Amerika en de Cariben. Bovendien bericht Alerta over de relatie tussen Nederland en het Caribisch gebied in de meest brede zin van het woord. Wij overwogen dat Alerta voldeed aan alle in de Mediawet ten aanzien van de werkingssfeer genoemde eisen en brachten de uitgever van dat standpunt op de hoogte. Deze reageerde in november van het verslagjaar met het indienen van een volledige aanvraag. De gevraagde bijdrage was bedoeld voor de financiering van een tweejarig project dat gericht was op een zodanige verhoging van de betaalde oplage van Alerta dat aan het eind van de tweejaarsperiode een rendabele exploitatie zou zijn bereikt.

Beslissing · Begin 1997 lieten wij Alerta weten de aanvraag in te zullen willigen door middel van een over een periode van twee jaren in evenveel tranches uit te betalen uitkering van in totaal ten hoogste f 51.500,-. Ons besluit was gebaseerd op artikel 130, lid 4, van de Mediawet. Dit artikel biedt ons de mogelijkheid om ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van een persorgaan financiële steun in de vorm van een uitkering te verlenen indien de continuïteit van de exploitatie in gevaar is, de verantwoordelijke uitgever een project indient

dat uitzicht biedt op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode en het project niet op effectieve wijze kan worden uitgevoerd met behulp van kredietverlening en kredietfaciliteiten. Naar onze mening was bij de aanvraag van Alerta aan deze voorwaarden voldaan.

2.3. *Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen en reeds verstrekte kredieten*

2.3.1. *Inleiding* · Bij steunverlening in de vorm van een krediet treedt de Nationale Investeringsbank voor ons op als krediet-beheerder. Deze bank verstrekt de kredieten namens ons en voor onze rekening. De Nationale Investeringsbank brengt ook rapport aan ons uit over de financieel-economische stand van zaken bij de kredietnemers. Mede aan de hand van deze rapporten beraden wij ons over eventueel te nemen stappen indien zich problemen op dit gebied voordoen.

Bij steunverlening in de vorm van een uitkering à fonds perdu stellen wij altijd als voorwaarde dat na beëindiging van het project, en soms ook tussentijds, aan ons wordt gerapporteerd welke resultaten zijn behaald met de uitvoering ervan. Zoals elk jaar, ontvingen wij ook in het verslagjaar van een aantal bladen rapportages van geheel of gedeeltelijk uitgevoerde projecten. Deze rapportages gaven ons geen aanleiding tot opmerkingen.

Wel deden zich in het verslagjaar bij een drietal bladen die in eerdere jaren financiële steun van ons ontvingen, ontwikkelingen voor die onze aandacht vroegen, te weten: De Groene Amsterdammer, het Drontens Nieuwsblad en Primeur.

2.3.2. *De Groene Amsterdammer*

Inleiding · In ons jaarverslag over 1995 meldden wij aan De Groene Amsterdammer in aanvulling op een in 1987 verstrekte lening van f 465.000,— een nieuw krediet te hebben toegezegd van maximaal f 909.000,—. Dit nieuwe krediet zou in de periode 1995 tot en met 1998 in vier tranches ter beschikking kunnen worden gesteld, waarbij de feitelijke uitbetaling van de achtereenvolgende tranches afhankelijk waren

gesteld van de mate waarin De Groene Amsterdammer erin zou slagen de beoogde resultaten van het project, dat met de aanvraag was ingediend, te bewerkstelligen. De 1e tranche van het nieuwe krediet ad f 423.000,- werd in augustus 1995 via de Nationale Investeringsbank aan De Groene Amsterdammer ter beschikking gesteld.

Ontwikkelingen · In het 2e kwartaal van 1996 deed De Groene Amsterdammer verslag van de uitvoering van het project waarvoor het krediet was bedoeld. Daarbij bleek dat het blad in 1995 de beoogde doelstellingen op het gebied van de ontwikkeling van de betaalde oplage nagenoeg had gerealiseerd. Op grond van die omstandigheid besloten wij de 2e tranche van het krediet, die f 289.000,- bedroeg, uit te betalen. Begin juni van het verslagjaar werd dit bedrag door tussenkomst van de Nationale Investeringsbank aan De Groene Amsterdammer ter beschikking gesteld.

2.3.3. *Drontens Nieuwsblad*

Inleiding · In ons jaarverslag over 1994 berichtten wij dat wij besloten hadden een bijdrage te verstrekken aan de Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij BV (BDU) ten behoeve van het door deze vennootschap uitgegeven Drontens Nieuwsblad. Het Drontens Nieuwsblad was een sinds 1991 bestaand nieuwsblad, dat oorspronkelijk gratis werd verspreid in Dronten en omstreken en later werd omgevormd tot een betaalde lokale krant. Voorwaarde bij de aangeboden uitkering was dat de BDU de exploitatie van het Drontens Nieuwsblad als betaalde lokale krant ten minste voor twee jaren, te weten 1994 en 1995, voort zou zetten. De uitkering van f 118.500,-, die was gericht op verbetering van de exploitatie van het blad, werd medio 1994 aan de BDU ter beschikking gesteld.

Nieuwe ontwikkelingen · Eind 1995 kregen wij bericht van de BDU dat men besloten had het Drontens Nieuwsblad per januari 1996 toch weer om te zetten in een gratis verspreid blad. In het verslag van de uitvoering van het project dat wij

in het verslagjaar van de BDU ontvingen kwam naar voren dat de werving van abonnees voor het blad onvoldoende was geslaagd om tot een rendabele exploitatie te komen voor een abonnementskrant. Wij stelden vervolgens vast dat de BDU aan alle voorwaarden had voldaan, die wij aan de steunverlening hadden verbonden, en besloten het project als afgesloten te beschouwen.

Niettemin betreuren wij het dat de beoogde omzetting van een gratis verspreid huis-aan-huisblad naar een abonnementskrant uiteindelijk niet van de grond is gekomen.

2.3.4. *Nederlands Dagblad*

Overzicht · Nadat wij het Nederlands Dagblad in 1990 een financiële bijdrage hadden verstrekt om een reorganisatie-onderzoek mogelijk te maken, ontwikkelde de uitgever een vijfjarig reorganisatieplan onder de naam 'ND 2000'. Doel was de betaalde oplage van het Nederlands Dagblad in een periode van vijf jaren omhoog te brengen van het niveau van circa 25.000 in 1992 naar ongeveer 30.000 in 1996. Voor de uitvoering van de reorganisatie zegden wij tweemaal een bijdrage toe tot in totaal een bedrag van f 3.180.000,-.

In het begin van het verslagjaar constateerden wij dat de reorganisatie van het Nederlands Dagblad succesvol kon worden genoemd, omdat de doelstellingen waarop de reorganisatieplannen waren gebaseerd bleken te zijn gerealiseerd. Ook tijdens de uitvoering van de reorganisatie had de ontwikkeling van de betaalde oplage van de krant steeds op koers gelegen.

2.4. *Bezwaar en beroep*

Sedert het moment dat de Mediawet op 1 januari 1988 in werking trad functioneert ons fonds als een zelfstandig bestuursorgaan. De hieruit voortvloeiende zelfstandige beslissingsbevoegdheid brengt met zich mee dat voor aanvragers de mogelijkheid open moet staan om tegen beslissingen van het Bedrijfsfonds in geweer te komen. Die mogelijkheid bestaat op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB), die

overigens van toepassing is op vrijwel alle overheidsbeslissingen en dus ook op beschikkingen van het Bedrijfsfonds. De AWB bepaalt de rechtsgang die aanvragers kunnen volgen indien zij een beschikking van het fonds willen aanvechten.

In het verslagjaar werden wij geconfronteerd met één bezwaarschrift. Het betrof hier een bezwaar tegen ons besluit om geen financiële bijdrage te verstrekken ten behoeve van een onderzoeksvoorstel van FORUM voor Communicatie en Journalistiek van de Hogeschool van Utrecht. Aan de behandeling van de aanvraag van FORUM enerzijds en het bezwaarschrift tegen onze besluitvorming anderzijds besteden wij in dit verslag aandacht in paragraaf 3.4.1.⁵

5. Zie pagina 43.

2.5. *Beroep op Wet openbaarheid van bestuur (WOB)*

Medio 1994 bereikte ons een verzoek om terbeschikkingstelling van de inhoud van ons complete dossier over een krediet dat wij in 1985 verstrekten ten behoeve van het Katholiek Nieuwsblad. De verzoeker beriep zich daarbij op de WOB. Wij voldeden ten dele aan het verzoek en deelden de verzoeker tevens mede een aantal stukken uit ons dossier betreffende het nieuwsblad niet te willen verstrekken, omdat deze stukken ons ter vertrouwelijke kennisneming ter beschikking gestelde gegevens betreffende de bedrijfsvoering van het Katholiek Nieuwsblad bevatten. Deze gegevens vielen onzes inziens binnen de bepalingen van de WOB die uitzondering maken op de verplichting voor overheidslichamen te voldoen aan verzoeken om informatie. De verzoeker tekende vervolgens in augustus 1994 bezwaar aan tegen ons – deels afwijzende – besluit. Dit bezwaar werd in de loop van de periode 1994 tot en met 1996 gevolgd door een fors aantal verzoeken om informatie van dezelfde persoon, die alle in wezen dezelfde vraag en hetzelfde dossier betroffen. Nadat in september 1994 in het kader van de behandeling van het bezwaar in de aanwezigheid van een delegatie van het betrokken Katholiek Nieuwsblad een hoorzitting had plaatsgevonden, deelden wij de verzoeker in oktober mede bereid te zijn hem inzage te geven in een verder aantal stukken van ons dossier betreffende het in 1985 aan het Katholiek Nieuwsblad verstrekte kre-

diet. Voor het overige lieten wij de verzoeker in oktober 1994 weten zijn bezwaar ongegrond te verklaren en onze eerdere besluitvorming te handhaven. Naar onze mening betrof het hier informatie die op grond van de uitzonderingsbepalingen van de WOB van de verplichting tot openbaarmaking was uitgesloten. Bovendien wezen wij in onze nieuwe beschikking op het feit dat het Bedrijfsfonds is opgezet als 'lender in last resort' met als doelstelling een bijdrage te leveren aan de instandhouding en bevordering van de pluriformiteit van de pers. In dit verband attendeerden wij op het aspect dat persorganen totstandkomen in een onderlinge relatie tussen redactie en commercie. Deze relatie is er een van zowel onderlinge afhankelijkheid als onafhankelijkheid. Persorganen nemen als product daardoor een speciale positie in. Concurrentiegevoeligheid van gegevens over persorganen is dan ook een begrip dat niet los kan worden gezien van persvrijheid.

Tegen onze beslissing het bezwaar ongegrond te verklaren tekende de verzoeker om informatie in november 1994 beroep aan bij de sector bestuursrecht van de Arrondissementsrechtbank Den Bosch. In februari 1995 voerden wij verweer tegen het beroep. De mondelinge behandeling voor de rechtbank vond plaats in maart van het onderhavige verslagjaar. Bij uitspraak van 26 april 1996 verklaarde de rechtbank het beroep gegrond en vernietigde ons bestreden besluit. De rechtbank concludeerde dat een aantal stukken uit ons dossier Katholiek Nieuwsblad weliswaar onder de uitzonderingsbepalingen van de WOB viel, maar dat wij bij de toepassing van deze uitzonderingsbepalingen een onjuiste maatstaf hadden aangelegd en als gevolg daarvan ten onrechte hadden nagelaten ieder document uit ons dossier over het Katholiek Nieuwsblad afzonderlijk in het licht van de uitzonderingsbepalingen op zijn inhoud te beoordelen. Ons besluit ontbeerde volgens de rechtbank derhalve een deugdelijke motivering. Wij waren vervolgens van mening dat het opnieuw en uitgebreider afzonderlijk beoordelen van ieder stuk uit ons dossier Katholiek Nieuwsblad aan de hand van de uitzonderingsbepalingen van de WOB niet te verkiezen was en dat de rechtbank in onvoldoende mate rekening had gehouden met door ons aangevoerde principiële en specifiek voor de sector van

de pers geldende argumenten. Op grond van die overweging besloten wij tegen het vonnis van de rechtbank bij de Raad van State beroep aan te tekenen en dit college om een voorlopige voorziening te verzoeken. Ons verzoek om een voorlopige voorziening werd in augustus 1996 door de Raad van State toegewezen. Bij het afsluiten van dit jaarverslag had de Raad van State over ons beroep een uitspraak gedaan en het vonnis van de rechtbank in Den Bosch bevestigd. In ons volgende jaarverslag zullen wij hierop terugkomen.

B HOOFDSTUK 3

BIJDRAGEN AAN ONDERZOEKS- PROJECTEN VAN DERDEN EN AAN GEZAMENLIJKE PROJECTEN VAN PERSORGANEN

- 3.1. Inleiding 37
- 3.2. Aanvragen 37
 - 3.2.1. FORUM voor Communicatie en Journalistiek 38
 - 3.2.2. Stichting Krant in de Klas: 2e fase onderzoek krantleesgewoonten onder jongeren 39
 - 3.2.3. Vereniging De Nederlandse Dagbladpers (NDP): campagne 'de dagbladbezorger' 40
- 3.3. Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen 41
 - 3.3.1. Nederlandse Nieuwsbladpers (NNP) 41
- 3.4. Bezwaar en Beroep 43
 - 3.4.1. FORUM voor Communicatie en Journalistiek 43

3.1. INLEIDING Artikel 123 van de Mediawet stelt dat het Bedrijfsfonds voor de Pers onderzoek kan verrichten dan wel kan doen verrichten met betrekking tot het functioneren van de pers. Daarnaast heeft het fonds op grond van het Mediabesluit de mogelijkheid om financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken voor onderzoek dat in opdracht van derden wordt uitgevoerd. Twee vormen van onderzoek kunnen voor een dergelijke bijdrage in aanmerking komen:

- organisatieonderzoek, gericht op structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan (zie de artikelen 54, onderdeel c en 57 van het Mediabesluit); en
- onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstak als geheel, voorzover dat onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds (zie de artikelen 54, onderdeel c en 58 van het Mediabesluit).

Tenslotte biedt het Mediabesluit in de artikelen 54, onderdeel c en 56 het Bedrijfsfonds de mogelijkheid om, naast de beide genoemde vormen van onderzoek, uitkeringen te verstrekken ten behoeve van gezamenlijke projecten van persorganen.

3.2. *Aanvragen*

In het verslagjaar behandelden wij drie nieuwe aanvragen om financiële steun ten behoeve van onderzoeksprojecten op initiatief van derden of gezamenlijke projecten van persorganen. Twee aanvragen daarvan werden door ons ingewilligd. In één geval leidde de procedure niet in het verslagjaar maar in 1997 tot besluitvorming.

3.2.1. FORUM voor Communicatie en Journalistiek

Aanvraag · In het begin van het verslagjaar behandelden wij een aanvraag van FORUM voor Communicatie en Journalistiek van de Faculteit Communicatie en Journalistiek van de Hogeschool van Utrecht. Met deze aanvraag verzocht FORUM ons op grond van artikel 54 van het Mediabesluit⁶ om een uitkering ten behoeve van het onderzoek 'Raadsverslaggeving tussen notuleren en analyseren'. In eerste aanleg bestonden binnen ons bestuur twijfels over het antwoord op de vraag of dit onderzoeksvoorstel geacht kon worden een bijdrage te leveren aan de persbedrijfstaking als geheel. Na een gesprek hierover diende FORUM een gewijzigde aanvraag in die was gebaseerd op een aangepast onderzoeksvoorstel onder de naam 'Journalistiek op regionaal en lokaal niveau; functies en verwachtingen'.

Besluit · Eind april lieten wij FORUM weten besloten te hebben de aanvraag niet in te willigen. Ofschoon het onderwerp van het onderzoek, de regionale en lokale nieuwsvoorziening en de lokale democratie, in het licht van de doelstelling van het Bedrijfsfonds onze belangstelling heeft, waren wij van mening dat de in het project gekozen onderzoeksbenadering, zoals die aan ons was voorgelegd, niet zou kunnen leiden tot onderzoeksresultaten die voldoende basis bieden om relevante uitspraken te doen over de te onderzoeken problematiek. Een zekere generalisering op basis van relevante uitspraken leek ons niet op zinvolle wijze mogelijk. Verder deelden wij FORUM mede in de gekozen onderzoeksbenadering een theoretisch-normatief kader te missen, waaruit relevante hypothesen zouden kunnen worden geformuleerd.

In een reactie liet FORUM ons weten bezwaar aan te tekenen tegen onze beschikking. De behandeling van dit bezwaar is in dit jaarverslag opgenomen in paragraaf 3.3.

6. Artikel 54, onderdeel d van het Mediabesluit biedt het Bedrijfsfonds de mogelijkheid om financiële steun in de vorm van een uitkering te verstrekken voor onderzoek ten behoeve van de Persbedrijfstaking als geheel, voorzover het onderzoek past in de doelstellingen van het Bedrijfsfonds.

3.2.2. *Stichting Krant in de Klas: 2e fase onderzoek
krantleesgewoonten onder jongeren*

Inleiding · In ons vorige jaarverslag meldden wij een bedrag van f 38.500,- te hebben bijgedragen aan een vooronderzoek van de Stichting Krant in de Klas naar de ontwikkeling van de gewoonten onder jongeren op het gebied van het lezen van dagbladen. In dit vooronderzoek zou worden gezocht naar experimenten waarmee de ontwikkeling van de krantleesgewoonten onder jongeren zou kunnen worden ingeschat. De Stichting Krant in de Klas is een onder de NDP ressorterende organisatie die erop is gericht jongeren meer vertrouwd te maken met het lezen van kranten. Het bedrag van f 38.500,- vormde 50% van de voorziene kosten van het genoemde vooronderzoek. Bij de toezegging van de bijdrage uitten wij onze twijfels ten aanzien van het onderzoek, omdat naar onze mening in de onderzoeksopzet de mogelijkheden die nieuwe media bieden ten aanzien van de informatieconsumptie door jongeren, onvoldoende in de beschouwing werden betrokken. In juni 1996 ontvingen wij de rapportage van de 1e onderzoeksfase.

Nieuwe aanvraag · In november van het verslagjaar benaderde de NDP ons opnieuw, ditmaal met een verzoek om een bijdrage in de financiering van de 2e fase van het onderhavige onderzoek. In deze 2e fase zou op grond van de resultaten van het vooronderzoek de ontwikkeling van de onder jongeren bestaande gewoontes ten aanzien van het lezen van kranten via een drietal experimenten op een groot aantal scholen worden getest. De uit te voeren projecten en experimenten omvatten onder meer:

- het geven van lessen aan scholieren, waarbij diverse motieven om de krant te lezen nadrukkelijk aan bod komen;
- het via de school verstrekken aan leerlingen van een abonnement op een dagblad naar keuze; en
- het duidelijk zichtbaar aanwezig zijn op de scholen van kranten, waarbij aan de leerlingen een mix van landelijk en regionaal nieuws wordt aangeboden.

De projecten en experimenten zullen zich over de genoemde periode van 3 jaren uitstrekken. Verdeeld over verschillende schooltypen – VBO, MAVO, HAVO en VWO – zullen ongeveer 200 scholen, 5.000 leerlingen en 1.200 ouders deelnemen. Nieuwe media worden in de 2e fase van het onderzoek betrokken voorzover zij geacht kunnen worden een bijdrage te leveren aan het lezen van kranten. Tevens zou in de nieuwe fase van het onderzoek de wijze waarop jongeren zich via andere media informeren in de beschouwing worden betrokken. Op grond van de mogelijkheden die het Mediabesluit ons in de artikelen 54, 56 en 58 biedt, besloten wij de Stichting Krant in de Klas een bijdrage toe te zeggen van 50% van de voorziene kosten van de 2e onderzoeksfase met een plafond van f 336.500,-.

3.2.3. *Vereniging De Nederlandse Dagbladpers:
campagne 'de dagbladbezorger'*

Inleiding · In 1992 startte de NDP met een collectieve campagne ter verbetering van het imago van de krantenbezorger. Geconstateerd was dat het bezorgen van dagbladen onder jongeren, de traditionele groep die dit werk als baan naast het schoolgaande leven uitvoert, een steeds slechter imago had. De gezamenlijke dagbladen, waar de bezorging soms als 'de achilleshiel' van de dagbladproductie wordt gezien, voorzagen dat bij ongewijzigde voortgang van deze ontwikkeling de bezorging op termijn groot gevaar zou kunnen lopen. Ten behoeve van onderzoek dat in 1992 en 1993 in opdracht van de NDP parallel aan de campagne zou worden uitgevoerd en waarin de resultaten van de campagne zouden worden gesignaleerd en geanalyseerd, stelden wij in 1992 een bijdrage van f 115.000,- beschikbaar.

Op grond van de positieve resultaten van de campagne 'de dagbladbezorger' besloot de NDP deze in 1994 met een 2e fase van nog eens twee jaren te verlengen. Op verzoek van de organisatie zegden wij voor flankerend onderzoek opnieuw een bijdrage toe, ditmaal van maximaal f 202.500,-. Van deze toezegging betaalden wij in oktober 1995 een bedrag van f 74.000,- aan de NDP uit.

Bij onze besluitvorming voorafgaand aan de twee opeenvolgende toezeggingen aan de NDP van uitkeringen voor onderzoek in het kader van de campagne, had het feit dat vanuit het collectief van de NDP steeds zeer substantiële bedragen voor de campagne ter beschikking werden gesteld overigens steeds een rol gespeeld.

Aanpassing plannen en 3e aanvraag · Eind 1996 bracht de NDP ons op de hoogte van het feit dat de uitvoering van de 2e fase van de campagne 'de dagbladbezorger' aan het licht had gebracht dat de primaire doelstelling, te weten een imagoverbetering, was gerealiseerd. Uit de evaluatie was echter tevens gebleken dat de campagne aan de 2e doelstelling, een langer behoud van de bezorgers, weliswaar een bijdrage had geleverd, maar dat de mutatiegraad onveranderd hoog was gebleven. Op grond daarvan was binnen de NDP besloten het beleid enigszins aan te passen en de campagne in de periode 1997 tot en met 1999 meer dan in het verleden toe te spitsen op het behoud van al bij de distributie betrokken bezorgers. Tevens was besloten om in dit kader onderzoek te laten verrichten dat inzicht zou moeten geven in onder meer de omvang en het verloop van bezorgersbestanden. Voor dit onderzoek verzocht de NDP ons om een bijdrage.

Begin 1997 besloten wij om deze aanvraag in te willigen en een uitkering van ten hoogste f 255.100,- ter beschikking te stellen. Dit besluit houdt overigens tevens in dat het niet uitbetaalde deel van onze toezegging voor het onderzoek tijdens de 2e fase van de campagne komt te vervallen. Hierop komen we in ons jaarverslag over 1997 terug.

7. Zie jaarverslag Bedrijfsfonds voor de Pers over 1994, paragraaf 3.2.1, pagina's 44 en 45.

3.3. *Ontwikkelingen naar aanleiding van eerdere beslissingen*

3.3.1. *Nederlandse Nieuwsbladpers (NNP)*

Inleiding · In 1994⁷ zegden wij op grond van artikel 54 van het Mediabesluit aan de NNP twee uitkeringen toe, te weten:

- een bijdrage van maximaal f 200.000,- ten behoeve van een onderzoek naar de functie van nieuwsbladen; en
- een in drie jaartranches uit te keren bedrag van maximaal

f 105.000,— ten behoeve van de financiering van het in leven roepen en de aanloopfase van een stelsel van cursussen, dat vooral gericht was op kwaliteitsverbetering van de journalistiek in de eigen sector.

De bijdrage voor het onderzoek was in de periode van september 1994 tot het 1e kwartaal van 1995 geheel uitgekeerd. De onderzoeksrapportage werd eind 1994 door de NNP aan ons bestuur voorgelegd. De 1e tranche ten behoeve van de aanloopfase van het cursusstelsel werd medio 1994 aan de NNP ter beschikking gesteld.

Ontwikkelingen · In 1995 benaderde de NNP ons met het verzoek om de terbeschikkingstelling van de 2e en 3e tranche door te schuiven naar 1996 en 1997. De reden van dit verzoek bleek gelegen in het feit dat een aantal van de in het project voorziene activiteiten nog niet geheel tot ontplooiing was gekomen. Een en ander had in NNP-verband geleid tot aanpassing van het desbetreffende werkplan. Wij stemden vervolgens in met het verzoek.

In de maand april van het verslagjaar benaderde de NNP ons met een nieuw verzoek. In die fase bleek men voornemens een project uit te voeren dat, door middel van een gezamenlijke en meer gerichte en efficiëntere bewerking van de advertentiemarkt, was gericht op een verdere positieverbetering van de bij de vereniging aangesloten nieuws- en huis-aan-huisbladen. De NNP verzocht ons de toegezegde maar nog niet uitgekeerde tranches voor het stelsel van cursussen te mogen aanwenden voor dit nieuwe project. Bij het schrijven van dit jaarverslag is duidelijk geworden dat dit nieuwe plan door het ontbreken van voldoende draagvlak in de eigen NNP-gelederen niet van de grond is gekomen. Wij hebben de vereniging onlangs laten weten open te staan voor een aanvraag, waarin plannen worden ontvouwd die zouden moeten leiden tot positieverbetering van de bij de NNP aangesloten persorganen. Wij hebben de NNP tevens meegedeeld bij een dergelijke aanvraag de plannen van de NNP als een geheel nieuw project te willen beschouwen. De oprichting en de aanloop van het cursusstelsel beschouwen wij op grond van mededelingen van de NNP als afgerond. De niet uitgekeerde 2e en 3e

tranche van de in 1994 toegezegde bijdrage zullen derhalve niet ter beschikking worden gesteld.

3.4. *Bezwaar en beroep*

Inleiding · De rechtsgang bij bezwaar en beroep tegen beschikkingen van het Bedrijfsfonds is in dit jaarverslag kort beschreven in paragraaf 2.4.⁸

8. Zie pagina 31.

9. Zie pagina 38.

3.4.1. *FORUM voor Communicatie en Journalistiek*

Bezwaarschrift · In paragraaf 3.2.¹⁹ meldden wij dat FORUM voor Communicatie en Journalistiek bezwaar aantekende tegen ons besluit geen uitkering te verstrekken voor de financiering van een door dit instituut voorgenomen onderzoek op het gebied van regionale en lokale informatievoorziening. In het bezwaarschrift ging FORUM onder meer in op onze in de afwijzende beschikking opgenomen overweging dat het voorgestelde onderzoek qua benadering een theoretisch-normatief kader ontbeerde, waaruit relevante hypothesen zouden kunnen worden geformuleerd. FORUM zette uiteen dat in het voorstel gekozen was voor een 'theorievormend' in plaats van een 'theorietoetsend' onderzoek, juist om reden van het feit dat geen bruikbaar theoretisch-normatief kader voorhanden is. Voorts stelde FORUM het oneens te zijn met onze overweging dat de in het onderzoeksvoorstel gekozen benadering niet zou kunnen leiden tot relevante uitspraken over de problematiek die de basis zouden kunnen zijn voor een zekere generalisering.

In juni van het verslagjaar vond een hoorzitting plaats waarin FORUM in de gelegenheid werd gesteld het bezwaarschrift nader toe te lichten.

Beslissing op bezwaar · Begin juli 1996 lieten wij FORUM weten dat het bezwaarschrift en de in de hoorzitting naar voren gebrachte argumenten voor ons geen aanleiding vormden onze besluitvorming over de aanvraag te herzien. In het licht van hetgeen het Mediabesluit in artikel 54 als voorwaarde voor een uitkering stelt, namelijk: 'passend in de doelstel-

ling van het Bedrijfsfonds' en 'onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstaking als geheel', behielden wij onze bezwaren tegen de opzet van het voorgestelde onderzoek en de daarbij te gebruiken methode. Een en ander leidde ons andermaal tot de gevolgtrekking dat de door FORUM voorgestelde onderzoeksbenadering, mede in het licht van hetgeen het Media-besluit vereist, als onvoldoende doelgericht moest worden gekenschetst. Wij deelden FORUM dan ook als consequentie daarvan mede onze eerdere afwijzende beslissing te handhaven.

B HOOFDSTUK 4

MEDIABELEID

4.1.	Inleiding	47
4.2.	Vorbereiding nieuw beleidssessay	48
4.2.1.	Inleiding	48
4.3.	Horizontale prijsbinding	50
4.3.1.	Inleiding	50
4.3.2.	Advies Bedrijfsfonds voor de Pers	51
4.3.3.	Ontwikkelingen in 1996	53
4.3.4.	Ontwikkelingen in 1997	55
4.4.	Longitudinale studie naar de persbedrijfstak van de Universiteit van Maastricht	57
4.4.1.	Inleiding	57
4.4.2.	Rapportage	57

4.1. INLEIDING In het verslagjaar was het verzoek van de uitgevers om ontheffing te krijgen van het verbod op horizontale prijsregelingen opnieuw een belangrijk onderwerp voor de dagbladen. In 1993 trad op basis van de Wet Economische Mededinging het Besluit Horizontale Prijsregelingen in werking. Dit besluit houdt in dat collectieve prijsafspraken verboden zijn, tenzij ontheffing wordt verleend. De uitgevers deden hun verzoek tot ontheffing voor de prijsafspraken die tussen de dagbladen bestaan betreffende onder andere abonnements- en advertentietarieven. Voordat het verzoek voor advies aan de Commissie Economische Mededinging zou worden voorgelegd, vroegen de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen begin 1995 het Bedrijfsfonds om advies vooral over de vraag in hoeverre deze afspraken bijdragen aan het instandhouden van persverscheidenheid. In ons advies van medio 1995 adviseerden wij het verzoek om ontheffing in te willigen voorzover dit de prijsafspraken inzake de lezersmarkt betreft. Medio het verslagjaar vroeg de minister van EZ de Commissie Economische Mededinging in een uitvoerige brief om advies over het verzoek van de uitgevers.

In het verslagjaar zetten we ook nieuwe stappen op de weg van onze studie naar nieuwe ontwikkelingen in de persbedrijfstaking en het te voeren overheidsbeleid op dit gebied. Op dat gebied brachten wij in 1991 het beleidsessay 'Tussen krantebedrijf en mediaconcern' uit, vervaardigd door een delegatie van ons bestuur. Eind 1993 besloten we dat essay te actualiseren. Naast een studiereis mondde dat besluit uit in het symposium 'Het bedreigde debat?!', dat wij in maart 1995 te Wassenaar organiseerden. In het verslagjaar verscheen een publicatie over het symposium, met de teksten van de inleidingen die sprekers hielden en samenvattingen van de discussies daarover. Eveneens in het verslagjaar troffen we voor-

bereidingen voor een nieuw beleidsessay, dat inmiddels is verschenen.

Behalve deze onderwerpen zal in dit hoofdstuk ook nog worden ingegaan op het onderzoek naar de succes- en faalkansen in de persbedrijfstak, dat in onze opdracht is uitgevoerd door de Universiteit van Maastricht. In het verslagjaar kwam een eerste concept van de eindrapportage van het onderzoek beschikbaar.

10. 'Het bedreigde debat?!
Een beleids pamflet over
pers, journalistiek en demo-
cratie', Studies voor het
Bedrijfsfonds voor de Pers,
s6, februari 1995.

11. 'Het bedreigde debat?!
Verslag van een werkconfe-
rentie', Studies voor het
Bedrijfsfonds voor de Pers,
s7, 1996.

4.2. *Voorbereiding nieuw beleidsessay*

- 4.2.1. *Inleiding* · In 1991 verscheen het beleidsessay 'Tussen krantebedrijf en mediaconcern', waarin een delegatie van ons bestuur nieuwe ontwikkelingen in de persbedrijfstak schetste en de gevolgen daarvan voor het te voeren overheidsbeleid. Dat essay vloeide voort uit een oriëntatiereis in de Verenigde Staten en Japan. De ontwikkelingen op dit gebied schrijden dermate snel voort, dat we in 1993 besloten het essay te actualiseren. Daarbij doelden we in het bijzonder op de effecten van verschillende maatschappelijke, economische en technologische ontwikkelingen binnen het medialandschap voor het vervullen van democratische functies door de pers en voor het functioneren van een overheidsorgaan als het Bedrijfsfonds voor de Pers. In het kader van deze actualisering voerde een delegatie van ons bestuur in 1994 opnieuw oriënterende gesprekken in de Verenigde Staten. Op voorstel van deze delegatie hielden wij in maart 1995 een werkconferentie in Kasteel Oud-Wassenaar om de eigen bevindingen te toetsen en daarover in brede zin met deskundigen te discussiëren. Aan deze conferentie, getiteld 'Het bedreigde debat?! Pers, journalistiek en politiek in een elektronische tijd', namen zo'n honderdvijftig deskundigen deel uit de wereld van politiek, beleid, media, telecommunicatie en wetenschap. Ter voorbereiding van de conferentie brachten wij een gelijknamige publicatie uit waarin een schets werd gegeven van de problematiek die wij in de bijeenkomst aan de orde wilden stellen.¹⁰ In het verslagjaar verscheen een nieuwe publicatie met de teksten van de inleidingen en een weergave van de discussies.¹¹

In de loop van het verslagjaar zetten wij ons intensief aan het voorbereiden van een nieuw beleidsessay. We besloten dat essay toe te spitsen op de vraag, hoe persverscheidenheid als beleidsdoelstelling nieuwe inhoud kan worden gegeven.

Begin jaren '70 is pluriformiteit van de pers centraal komen te staan in het persbeleid van de overheid. Om een mogelijke verschraving van persverscheidenheid te keren werd gekozen voor de weg van gerichte financiële steunverlening aan persorganen. Daartoe werd het Bedrijfsfonds voor de Pers in het leven geroepen. De hoofddoelstelling daarvan is het instandhouden en bevorderen van de pluriformiteit van de pers, voorzover die uit hoofde van informatie en opinievorming in onze democratische maatschappij van belang is.

In de kwart eeuw sinds de oprichting van het Bedrijfsfonds voor de Pers is de samenleving geweldig veranderd en nog in verandering. Zo óók de perswereld, of, breder, het terrein van de informatievoorziening. Het ligt voor de hand dat een samenleving-in-verandering, en in ons geval de mediawereld-in-verandering, om een overheidsbeleid vraagt dat op deze veranderingen inspeelt. De uitgangspunten voor beleid blijven overeind, namelijk dat een pluriforme democratische samenleving recht heeft op een onafhankelijke, pluriforme informatie- en communicatievoorziening. De overheid in een rechtsstaat als de onze dient die te waarborgen.

Vervolgens rijst dan de vraag, hoe, als antwoord op de huidige situatie, een op die situatie toegesneden overheidsbeleid vorm kan worden gegeven. Met ons essay beoogden wij een veelheid van aspecten die alle tegelijk aan de orde zijn, in samenhang en als een cultuurtrend zichtbaar te maken, en deze ook als een uitdaging voor overheidsbeleid hanteerbaar te maken. In dat verband stelden wij bij onze voorbereidende werkzaamheden vast, dat de mediamarkt zich doorgaans weinig gelegen laat liggen aan kleinere groepen in de samenleving. De ruimte voor journalistieke innovatie en afwijkende standpunten en ideeën is daardoor beperkt. Bepaalde groepen in onze samenleving kunnen aan het proces van meer informatie en meer gevarieerde informatie vaak niet vanuit gelijkwaardige posities deelnemen. Door concentraties in de perswereld

kunnen gaten in de informatievoorziening vallen die niet altijd door andere media worden opgevangen. Functies van gedrukte persorganen kunnen in toenemende mate worden vervuld door nieuwe media. Maar ondernemingen komen soms te weinig toe aan het opdoen van ervaringen met nieuwe elektronische media.

We concludeerden dat de gevolgen van deze knelpunten in de toekomst zoveel mogelijk dienen te worden beperkt. Daarom werkten we voorstellen uit om het overheidsbeleid bij te stellen. En wel meer in de richting van het scheppen van voorwaarden om barrières in de toegang tot de maatschappelijke informatievoorziening weg te nemen, de journalistieke mededinging te bevorderen en daarbij ruimte te scheppen voor het nieuwe, het ongebruikelijke en weinig bekende in de maatschappelijke informatievoorziening. Een dergelijk beleid legt zich meer toe op het bevorderen van ideeën gericht op strategische vernieuwing, op stimuleren in plaats van compenseren.

In het verslagjaar legden wij onze voorlopige gedachten en voorstellen voor aan betrokkenen uit de mediawereld, bestuur en politiek. Inmiddels hebben wij het beleidsessay afgerond en aan de staatssecretaris van OCenw. aangeboden.¹² Hierop zullen we in ons komende jaarverslag terugkomen.

12. 'Vernieuwend persbeleid. Hoe persverscheidenheid als beleidsdoelstelling nieuwe inhoud kan worden gegeven. Een beleidsessay van het Bedrijfsfonds voor de Pers over toegang tot een vrije en pluriforme pers', Rapporten van het Bedrijfsfonds voor de Pers, R7, september 1997.

4.3. *Horizontale prijsbinding*

- 4.3.1. *Inleiding* · Zoals reeds eerder vermeld trad op 1 juli 1993 het Besluit Horizontale Prijsregelingen in werking. Dit besluit hield in dat met ingang van diezelfde datum collectieve prijsafspraken onverbindend werden verklaard, tenzij ontheffing zou worden verleend van het verbod op dergelijke afspraken. De Vereniging De Nederlandse Dagbladpers (NDP) verzocht, met een brief van 29 juni 1993, om ontheffing van deze bepaling. De NDP motiveerde zijn verzoek met het argument dat de beperking van prijsconcurrentie tussen de dagbladen naar verwachting een positieve invloed heeft op het realiseren van een economisch zo gezond mogelijke bedrijfstak. Dit laatste is de belangrijkste voorwaarde voor

het realiseren door de overheid van het behoud van de pluriformiteit van de pers, aldus de NDP in zijn aan de minister van Economische Zaken gerichte ontheffingsverzoek.

Alvorens het genoemde verzoek de gebruikelijk behandeling te laten ondergaan bij de Commissie Economische Mededinging, besloten de minister van EZ en de staatssecretaris van OCenw het Bedrijfsfonds voor de Pers om advies te vragen betreffende dit ontheffingsverzoek. De vraagstelling van deze adviesaanvraag luidde:

‘In hoeverre dragen de diverse prijsregelingen bij aan het instandhouden van de pluriformiteit van de pers?’

4.3.2. *Advies Bedrijfsfonds voor de Pers*

In juni 1995 brachten wij ons ‘Advies inzake de horizontale prijsafspraken in de persbedrijfstak’ uit. Bij de voorbereiding van dit advies betrokken wij, behalve de door de beide bewindslieden geformuleerde vraagstelling, twee vraagpunten, te weten:

- betreffende de aanbodzijde van de markt: hoe zullen individuele dagbladuitgevers reageren op wijzigingen in de bestaande prijsverhoudingen in de bedrijfstak? en
- met betrekking tot de vraagzijde van de markt: hoe zal de individuele consument reageren op dergelijke wijzigingen?

Ten behoeve van de beantwoording van deze vragen werd in onze opdracht nader onderzoek ingesteld. Het onderzoek naar de aanbodzijde van de markt werd verricht door prof. dr. ing. F.A.J. van den Bosch, hoogleraar bij de Faculteit Bedrijfskunde, Vakgroep Strategie en Omgeving van de Erasmus Universiteit in Rotterdam, en resulteerde in het rapport ‘Horizontale prijsregelingen en de pluriformiteit van de dagbladpers’. Het onderzoek naar de vraagzijde werd verricht door de Faculteit der Economische Wetenschappen, vakgroep Bedrijfseconomie, Sectie Marktkunde en Marktonderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen. De projectleiders van dit onderzoek, de heren dr. K.J. Alsem en prof. dr. P.S.H. Leeftang, rapporteerden hun onderzoek aan ons onder de titel ‘De prijsgevoeligheid van dagbladen op de lezersmarkt’.

Mede op grond van de bovengenoemde onderzoeken concludeerden wij allereerst dat geen van de betrokken marktpartijen baat lijkt te hebben bij een meer offensieve strategie bij het bepalen van de prijs, indien het verzoek om ontheffing van het Besluit Horizontale Prijsregelingen niet zou worden ingewilligd. Daar tegenover zou, met name door de grotere financieel meer draagkrachtige concerns, in deelmarkten, in bepaalde regio's een versterkte prijsconcurrentie kunnen worden geschapen. Een dergelijke handelwijze zou vooral voor het in zo'n regio verschijnende regionale dagblad en ook voor de kleinere meer identiteitsgebonden dagbladen forse gevolgen kunnen hebben. Bovendien was het naar onze mening waarschijnlijk dat zo'n handelwijze gevolgd zou worden door andere concerns.

Ten tweede concludeerden wij dat het aannemelijk lijkt dat indien zich een situatie van verscherpte prijsconcurrentie voordoet, de gevolgen voor de pluriformiteit mogelijk ernstig kunnen zijn. Een verheving van de concurrentie op basis van de prijs zal onvermijdelijk leiden tot druk op de rendementen en diengevolge tot versnelde concentratieprocessen, zoals verdergaande clustering van dagbladtitels, titelfusies en ondernemingsconcentratie. Een dergelijke ontwikkeling zou bijna onvermijdelijk ook leiden tot verschraling van de bestaande pluriformiteit en tot een vermindering van het aantal zelfstandige dagbladen met een eigen hoofdredactie. In deze zin leveren, zo stelden wij in ons advies, de in de dagbladbedrijfstak bestaande horizontale prijsafspraken een bijdrage aan de instandhouding van de pluriformiteit van de pers.

Wij adviseerden dan ook het verzoek van de NDP om ontheffing van het Besluit Horizontale Prijsregelingen in te willigen voorzover dit de prijsafspraken ten aanzien van de lezersmarkt betreft, en de handhaving van deze afspraken mogelijk te maken. Dit advies had betrekking op de horizontale prijsafspraken die geldend zijn op de lezersmarkt, namelijk de bindende besluiten inzake collectieve abonnementsprijsverhogingen, gratis en gereduceerde abonnementen en het cadeaustelsel. Wij concludeerden verder dat de in de bedrijfstak eveneens geldende onderlinge prijsregelingen op het

gebied van de advertentiemarkt (het bindend besluit Collectieve Advertentieprijsverhogingen en de Regelen voor het Advertentiewezen) de verschillende op de markt opererende aanbieders een ruime mate van vrijheid bieden en ruimschoots mogelijkheden openlaten tot een sterk gedifferentieerd en onderling uitermate verschillend prijsbeleid. De bijdrage van deze regelingen aan de instandhouding van de pluriformiteit van de pers was naar onze mening dan ook moeilijker aan te tonen.

4.3.3. *Ontwikkelingen in 1996*

Verzoek minister van EZ om advies van Commissie Economische Mededinging · Medio 1996 verzocht de minister van EZ de Commissie Economische Mededinging hem van advies te dienen over het verzoek van de NDP om ontheffing van het verbod op de horizontale prijsbinding. In zijn adviesaanvraag wees de minister op het feit dat aan het ontheffingscriterium zoals dat in artikel 6 van het Besluit horizontale prijsbinding wordt genoemd, te weten: 'indien het algemeen belang het vereist', inhoud wordt gegeven door toetsing aan de cumulatieve voorwaarden van artikel 85, 3e lid van het EEG-verdrag. Deze voorwaarden zijn, kort weergegeven, de volgende:

1. De regeling, ten aanzien waarvan om ontheffing worden verzocht, moet bijdragen tot verbetering van de productie of distributie of de technische of economische vooruitgang bevorderen.
2. Een billijk aandeel van de voordelen van de regeling moet ten goede komen aan de gebruikers.
3. De regeling mag de betrokken ondernemers geen beperkingen opleggen, die voor het bereiken van de beoogde doelstellingen niet onmisbaar zijn.
4. De regeling mag niet in staat zijn de mededinging voor een wezenlijk deel van de betrokken producten uit te sluiten.

Ten aanzien van deze criteria hadden wij in ons advies van juni 1995 geconcludeerd dat zij ons bij de beantwoording van de vraag die ons door de minister van EZ en de staatssecretaris van OCenw was gesteld niet verder hielpen. De vraag in hoe-

verre de vijf prijsregelingen waarvoor de NDP om ontheffing van het verbod op horizontale prijsbinding had verzocht, een bijdrage leveren aan de pluriformiteit van de pers, is met de vier, in essentie van louter economisch karakter zijnde, criteria uit het EEG-verdrag immers niet te beantwoorden.

In zijn adviesaanvraag aan de Commissie Economische Mededinging constateerde de minister van EZ eenvoudig dat toetsing van de ontheffingsaanvraag van de NDP aan de vier genoemde criteria geen aanleiding gaf om de gevraagde ontheffing te verlenen. Het aspect van pluriformiteit bleek de minister apart te hebben bekeken. Daarbij was de minister geholpen door een tweetal onderzoeken die op zijn verzoek waren uitgevoerd. Het Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (EIM) had zich ter vergelijking met de situatie hier in Nederland gebogen over de vraag hoe de dagbladsector in een aantal ons omringende landen functioneert ten aanzien van prijzen, distributie, kostenstructuur, inkomstenstructuur en 'pluriformiteit'.¹³ Tevens was in het kader van dit onderzoek de vraag naar de meest pregnante verschillen tussen de onderzochte landen ten aanzien van de in de vorige zin genoemde aspecten in de beschouwing betrokken. Het EIM constateerde onder meer dat Nederland zich met 2,5 redactioneel zelfstandige titels per 1 miljoen inwoners boven Duitsland en Frankrijk bevond, maar ver achter bleef bij Zweden, Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en België. Ook de procentuele ontwikkeling in het aantal redactioneel zelfstandige titels is, zo vond het EIM, in Nederland in de afgelopen tien jaar ongunstiger geweest dan in de andere onderzochte landen. Het instituut vond daarin aanleiding de minister van EZ te adviseren dat pluriformiteit, gemeten als het aantal redactioneel onafhankelijke dagbladtitels, niet positief samen lijkt te hangen met het bestaan van prijsregulering.

Eveneens op verzoek van de minister van EZ had het bureau Sociaal-Wetenschappelijk Onderzoek Konsumenten Aangelegenheden (SWOKA) zich gebogen over de vraag welke kosten er voor de consument verbonden zijn aan de bestaande regulering in de dagbladensector in Nederland, en welke baten er voor de consument verbonden zijn aan een deregule-

13. België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

ring van die sector. Het SWOKA gaf concluderend te kennen dat de concurrentie in de Nederlandse dagbladsector door de bestaande sectorafspraken wordt beperkt. Het SWOKA onderschreef ons advies van juni 1995 met de conclusie dat het niet voor de hand ligt dat bij opheffing van de bestaande horizontale prijsafspraken op korte termijn een verscherpte concurrentie op de prijs een gevolg zou zijn. Voorts was het SWOKA met ons van mening dat op langere termijn de concurrentie, onder meer met de prijs als onderscheidingsmiddel zou kunnen gaan toenemen. Waar wij ten aanzien van pluriformiteit gevaren van een dergelijke ontwikkeling verwachtten, duidde het SWOKA dit positief en vond daarin aanleiding om de minister van EZ te adviseren dat de overheid er goed aan zou doen om het verzoek van de NDP om ontheffing van het verbod op horizontale prijsafspraken niet zonder meer te honoreren.

Mede op grond van de uitkomsten van de onderzoeken van het EIM en het SWOKA gaf de minister van EZ in zijn adviesaanvraag aan de Commissie Economische Mededinging te kennen voornemens te zijn om het ontheffingsverzoek van de NDP voorzover dit de prijsregelingen op de adverteerdersmarkt betrof, niet in te willigen. Voorzover de bestaande prijsafspraken de lezersmarkt betreffen, verzocht hij de Commissie hem met name ten aanzien van de gevolgen van afschaffing voor de pluriformiteit in de dagbladsector van advies te dienen.

4.3.4. *Ontwikkelingen in 1997*

Advies van de Commissie Economische Mededinging · In maart '97 bracht de Commissie Economische Mededinging zijn advies aan de minister van EZ uit. Kort samengevat adviseerde de Commissie de minister om het ontheffingsverzoek ten aanzien van:

- het bindend besluit gratis en gereduceerde abonnementen;
- het bindend besluit inzake collectieve advertentieprijsverhogingen; en
- de Regelen van het Advertentiewezen, af te wijzen.

Voor wat betreft het NDP-verzoek om ontheffing van het verbod op het bindend besluit inzake collectieve abonnementsprijsverhogingen, bleek de Commissie verdeeld. Twee leden van de commissie adviseerden de minister van EZ het verzoek om ontheffing op dit punt toe te wijzen. De overige leden bleken van mening dat er aanleiding was het verzoek niet in te willigen.¹⁴

Voornemen en besluit regering · In juli 1997 werd duidelijk dat de regering op voorstel van EZ-minister Wijers voornemens is de NDP tot 1 juli 1999 ontheffing te verlenen van het verbod op horizontale prijsbinding voorzover het de afspraken op het gebied van de abonnementsprijs betreft. Het voornemen hield tevens in dat het verzoek om ontheffing niet zou worden ingewilligd voor de overige onderdelen daarvan, nl.:

- het bindend besluit gratis en gereduceerde abonnementen;
- het bindend besluit inzake collectieve advertentieprijsverhogingen; en
- de Regelen van het Advertentiewezen.

Tegelijkertijd nam de regering zich voor om de individuele verticale prijsbinding voor Nederlandstalige dagbladen tot 1 januari 2003 vrij te stellen van het verbod op concurrentiebeperkende afspraken.

De achtergrond van het besluit om het verzoek van de dagbladuitgevers om ontheffing van het verbod op horizontale prijsbinding slechts in te willigen ten aanzien van de prijsafspraken op het gebied van de abonnementen was, aldus de regering, gelegen in de overweging dat het in één keer beëindigen van alle concurrentiebeperkende afspraken in de markt voor dagbladen een rigoureuze verandering in de bestaande situatie tot gevolg zou hebben. Dat zou tot schokeffecten kunnen leiden. Omdat daardoor mogelijk schade zou kunnen worden toegebracht aan de pluriformiteit was voor een overgangperiode tot 1 juli 1999 gekozen. Op die manier zou de dagbladsector zich kunnen voorbereiden op een nieuwe marktsituatie zonder concurrentiebeperkende afspraken.

Het voornemen van de regering werd vervolgens voor advies aan de Raad van State gezonden.

14. Oorspronkelijk gold het verzoek van de NDP om ontheffing van het verbod op horizontale prijsbinding, ook het zogenoemd bindend besluit cadeaustelsel. Over dit verzoek heeft de Commissie Economische Mededinging echter geen advies behoeven uit te brengen, omdat onderkend werd dat dit stelsel geen collectieve afspraak op het gebied van de prijs betreft. Het bindend besluit cadeaustelsel kon daardoor onaangetast blijven.

In oktober 1997 werd conform het hiervoor weergegeven voornemen besloten.

4.4. *Longitudinale studie naar de persbedrijfstak van de Universiteit van Maastricht*

4.4.1. *Inleiding* · In januari 1995 startte de Economische Faculteit van de Universiteit van Maastricht onder leiding van prof. dr. A. van Witteloostuijn in onze opdracht een onderzoek naar factoren die het succes respectievelijk het falen verklaren van ondernemingen en van het management op het gebied van de pers in relatie tot politiek-maatschappelijke en economisch-technologische veranderingen. Het onderzoek was naar onze mening onder andere dáárom bijzonder omdat bij het zoeken naar en bekijken van deze factoren een zeer lange onderzoeksperiode van circa vijftig jaren in ogenschouw werd genomen.

De centrale probleemstelling van het onderzoek luidde: hoe kan het succes of het gebrek aan succes van individuele persbedrijven in de na-oorlogse periode worden verklaard in relatie tot groepen van strategisch managers en tegen de achtergrond van de ontwikkelingen in de bedrijfstak als geheel. Gelet op deze probleemstelling stonden twee vragen bij dit onderzoek centraal:

1. Welke factoren typeren succesvolle respectievelijk succesarme ondernemingen (of kranten);
2. Welke factoren verklaren het (gebrek aan) succes van het management van persbedrijven (of kranten).

Met het onderzoek werd beoogd een kwantitatieve geschiedschrijving te vervaardigen van de bedrijfstak op twee analyse-niveaus, namelijk op het niveau van de individuele ondernemingen en op dat van (groepen van) managers. In 1995 en in het verslagjaar hielden de onderzoekers ons van de voortgang van het onderzoek op de hoogte door middel van tussentijdse rapportages.

4.4.2. *Rapportage* · Nog in het verslagjaar kwam een eerste concept van de eindrapportage van het onderzoek onder de titel 'Van courantiër tot strateeg' beschikbaar. In hun zoektocht naar de factoren die het succes of falen van ondernemingen

in de persbedrijfstak bepalen, bleken de onderzoekers zich primair te hebben laten inspireren door een jonge en snel groeiende benadering in de organisatiewetenschappen: de organisatie-ecologie. Binnen die stroming worden populaties van organisaties bestudeerd met gebruikmaking van metaforen die zijn ontleend aan de biologische theorieën van Darwin. De centrale metafoor is die van het selectieproces en de centrale vraag van de organisatie-ecologie heeft dan ook betrekking op de kenmerken van organisaties die in staat blijken te overleven versus die organisaties die niet overleven. Het zoeken naar die kenmerken kan geschieden zowel vanuit een zogenoemd deterministisch perspectief als vanuit een voluntaristisch perspectief. Aanhangers van de deterministische visie stellen dat het aanpassingsvermogen van ondernemingen uitermate beperkt is ten gevolge van diverse interne en externe factoren en selectieprocessen. De selecterende werking van de markt is zo'n externe factor. Het deterministisch perspectief leidt tot de notie dat ondernemingen om te kunnen overleven inert gedrag moeten vertonen. De voluntaristische visie daarentegen gaat uit van de gedachte dat de overlevingskansen van ondernemingen worden bepaald door al dan niet bewuste strategische keuzen. Adaptie, aanpassing, is in dit verband een centraal concept.

De onderzoekers hebben vervolgens aan de hand van een zes-effectenmodel en met behulp van gegevens met zeer lange tijdreeksen een groot scala aan factoren en kenmerken onderzocht, die bepalend kunnen zijn voor de vraag of ondernemingen er al of niet in slagen de continuïteit te waarborgen. Op die wijze kon, geredeneerd vanuit het ondernemingsstreven om de continuïteit te handhaven, in termen van rentabiliteit zowel een 'ideale' als een 'falende' krant worden getypeerd. Bij de confrontatie van het deterministisch (inertie) met het voluntaristisch (adaptie) vertrekpunt hebben de onderzoekers de centrale conclusie getrokken dat succesvolle (overlevende) bedrijven strategische veranderingen geleidelijk introduceren, terwijl succesarme (failliete) ondernemingen radicale wijzigingen doorvoeren.

De rapportage van het onderzoek zal binnenkort verschijnen in de reeks 'Studies voor het Bedrijfsfonds voor de Pers'.

B HOOFDSTUK 5

FINANCIËLE MIDDELEN

5.1.	Inleiding	61
5.2.	Jaarrekening	64
5.3.	Accountantsverklaring	75

- 5.1. INLEIDING Voordat in dit hoofdstuk de jaarrekening van ons fonds over 1996 wordt gepresenteerd, geven wij eerst een overzicht van de bronnen van de financiële middelen van ons fonds en de wijze waarop wij over deze middelen beschikken.

Herkomst financiële middelen · De financiële middelen van het Bedrijfsfonds voor de Pers zijn oorspronkelijk afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame. De eerste middelen verkregen wij in de vorm van dotaties in het kader van de etherreclame compensatie-uitkeringen die de pers ter beschikking werden gesteld in de periode 1967 tot en met 1973. Daarnaast ontvingen wij middelen uit de opbrengsten van een tijdelijke opslag van 5% op de tarieven van de etherreclame gedurende de jaren 1973 tot en met 1976.

In verband met de Compensatieregeling voor Dagbladen werden in de jaren 1983, 1985 en 1987 dotaties gedaan. In 1988 ontvingen wij eveneens een dotatie ten behoeve van de uitvoering van de in de vorige zin genoemde regeling, maar nu op grond van de op 1 januari van dat jaar in werking getreden Mediawet. Deze voor de Compensatieregeling ter beschikking gestelde middelen waren evenals voorheen afkomstig uit de opbrengsten van de etherreclame.

Naast deze dotaties uit het verleden hebben wij ook inkomsten uit rentebaten. Deze rentebaten worden voornamelijk ontvangen uit beleggingen en voor een klein deel uit kredieten, die wij in het kader van onze taken op het gebied van de individuele steunverlening kunnen verstrekken.

Financiële voeding sedert wijziging Mediawet in 1991 · Sedert een wetswijziging in 1991 bepaalt de Mediawet dat de voor cultuur verantwoordelijke bewindspersoon – dit is thans de staatssecretaris van OCenW – jaarlijks zal vaststellen welk percentage van de inkomsten uit reclameboodschappen van

zowel de Stichting Etherreclame als van de commerciële omroepinstellingen die op grond van de wet toestemming hebben verkregen, wordt uitgekeerd ten behoeve van ons fonds. Dit percentage zal niet hoger dan 4% zijn. Op grond van de overweging dat ons fonds vooralsnog over voldoende financiële middelen beschikte om zijn taak naar behoren uit te voeren, is in de periode 1991 tot en met 1996 het hiervoor genoemde percentage jaarlijks door de verantwoordelijke bewindspersoon steeds op 0 gesteld en zijn dus geen additionele financiële middelen ter beschikking gekomen. Ook voor 1997 is dit het geval. Zoals wij bij eerdere gelegenheden hierover reeds opmerkten¹⁵, menen wij dat deze opstelling tot gevolg zal kunnen hebben dat de ruimte die het Bedrijfsfonds heeft om tegemoet te komen aan de problemen op het gebied van de pluriformiteit van de pers, te klein kan worden. Wij achten het noodzakelijk dat het niveau van de eigen middelen van het fonds voor het uitvoeren van zijn taken op een permanent niveau wordt gehouden, in de orde van grootte van circa f 50 miljoen.¹⁶

15. Zie onder meer ons jaarverslag over 1992, paragraaf 4.4, ons jaarverslag over 1993, paragraaf 5.1, en ons jaarverslag over 1994, eveneens paragraaf 5.1.

16. Zie hiervoor ook het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1994, paragraaf 5.1, pagina 66.

Financieel beheer · Als zelfstandig bestuursorgaan voert het Bedrijfsfonds zelfstandig het beheer over de financiële middelen, de uitgaven en de beleggingen etc. Over de wijze waarop wij ons gedurende het verslagjaar van deze taak hebben gekweten, geven wij nadere gegevens in de hierna volgende balans, de staat van baten en lasten en de toelichting op beide. Ter vergelijking zijn de cijfers over 1994 bijgevoegd.

Op grond van artikel 126 van de Mediawet behoeven onze jaarlijkse begroting en onze jaarrekening goedkeuring van de staatssecretaris van OCenw. Onze jaarrekeningen over 1994 en 1995 verkregen in de loop van het verslagjaar deze goedkeuring. De begroting van ons fonds voor 1996 werd ten tijde van het afsluiten van dit jaarverslag goedgekeurd.

Nationale Investeringsbank (NIB) · De NIB fungeert reeds lang als intermediair bij de financiële steunverlening uit het fonds bij kredietverstrekking aan afzonderlijke persorganen. De bank stelt in overleg met ons kredietoffertes op, waarin de vorm en de voorwaarden van de financiële steunverlening zijn

vastgelegd. De hieruit voortvloeiende kredietovereenkomst wordt dan ook tussen het desbetreffende persorgaan en de NIB namens ons afgesloten. De bank beheert voor ons de verstrekte kredieten, administreert de ontvangsten van aflossingen en rentebedragen, controleert als eerste of kredietvoorwaarden worden nageleefd en signaleert een eventueel in gebreke blijven van kredietnemers in dit opzicht. Met betrekking tot deze zaken voeren wij indien nodig overleg met de NIB.

Tevens stelt de bank in bepaalde gevallen en op ons verzoek een financieel-economisch onderzoek in bij persorganen die bij ons een aanvraag om financiële steun hebben ingediend. Voor een dergelijk onderzoek kunnen wij ons echter ook tot andere deskundigen wenden.

5.2. JAARREKENING

BALANS (in guldens)

31 12 1996	31 12 1995	ACTIVA
P.M.	P.M.	
		Inrichting en inventaris
		Belegde middelen
40.000.000	40.000.000	Leningen u/g
		Vorderingen
3.014.781	3.014.781	Steunverleningskredieten
2.650.609	2.645.717	Te vorderen interest
54.038	24.589	Vooruitbetaalde en te ontvangen bedragen
<u>5.719.428</u>	<u>5.685.087</u>	
		Liquide middelen
<u>1.232.833</u>	<u>299.951</u>	
<u>46.952.261</u>	<u>45.985.038</u>	

31 12 1996	31 12 1995
27.281.472	25.833.193
<u>1.178.767</u>	<u>1.448.279</u>
28.460.239	27.281.472
2.177.281	2.105.031
<u>15.000.000</u>	<u>15.000.000</u>
17.177.281	17.105.031
197.000	486.000
-	457.288
<u>1.117.741</u>	<u>655.247</u>
1.117.741	1.112.535
<u>46.952.261</u>	<u>45.985.038</u>

PASSIVA

Vermogen

Vermogen begin boekjaar

Saldo boekjaar

Voorzieningen

Voorziening kredietverlening

Voorziening uitvoering Compensatie-
regeling voor Dagbladen

Verplichtingen uit hoofde van steunverleningskredieten

Kortlopende schulden

Bankkrediet

Overige schulden en overlopende passiva

STAAT VAN BATEN EN LASTEN (in guldens)

1996	1995	BATEN
2.650.000	2.650.000	Interestbaten
44.070	40.706	Leningen u/g
		Liquide middelen
2.694.070	2.690.706	
12.488	-	Overige baten
2.706.558	2.690.706	
		LASTEN
		Steunverlening persorganen
		Compensatieregeling voor Dagbladen
	26.643	Onderzoek ten behoeve van
		Compensatieregeling voor Dagbladen
		<i>Individuele steunverlening</i>
		Subsidies
154.000	195.300	- Financiële steun t.b.v. persorganen
		- Financiële steun t.b.v. onderzoek
408.100	38.500	in opdracht van derden
562.100	233.800	
6.732	13.122	Voorbereidings- en uitvoeringskosten
72.250	-750	Voorziening kredietverlening
641.082	246.172	
34.552	190.418	Onderzoekskosten
		Apparaatskosten
119.721	119.671	Bestuurskosten
442.472	387.739	Personeelskosten
160.630	162.773	Bureaunkosten
129.334	109.011	Algemene kosten
852.157	779.194	
1.178.767	1.448.279	Saldo

TOELICHTING BIJ DE JAARREKENING 1996

Algemeen

Het Bedrijfsfonds voor de Pers is ingesteld op grond van artikel 123 van de Mediawet (Staatsblad 1987, nummer 249) welke is ingegaan op 1 januari 1988. De wet is sindsdien enige malen aan wijziging onderhevig geweest. De bepalingen in de Mediawet zijn nader uitgewerkt in het Mediabesluit (Staatsblad 1987, nummer 573). Het Fonds heeft rechtspersoonlijkheid.

Doelstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers is het handhaven en bevorderen van de pluriformiteit van de pers voorzover die van belang is voor de informatie en opinievorming. Taken van het Bedrijfsfonds zijn onder andere het verlenen van financiële steun ten behoeve van persorganen en het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers. Als gevolg van de herschikking van ministeries bij de totstandkoming van het huidige kabinet is de verantwoordelijkheid voor het cultuur- en mediabeleid verschoven van de minister van WVC naar de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW).

De financiële steunverlening kan volgens de Mediawet en het Mediabesluit als volgt plaatsvinden:

- als steun aan afzonderlijke persorganen in de vorm van kredieten en kredietfaciliteiten ten behoeve van een project gericht op een rendabele exploitatie binnen een redelijke periode;
- als steun aan afzonderlijke persorganen

in de vorm van een uitkering ten behoeve van een eenmalige reorganisatie van een persorgaan indien het project niet op doeltreffende wijze kan worden uitgevoerd met behulp van een krediet of kredietfaciliteit;

- als steun in de vorm van een uitkering ten behoeve van dagbladen, waarvan de exploitatie in het jaar waarover steun wordt verleend verlieslijdend is geweest als gevolg van hun oplage en verspreidingspositie, de zogenaamde Compensatieregeling voor Dagbladen;
- als steun in de vorm van een uitkering voor gezamenlijke projecten van persorganen, gericht op structurele verbetering van de exploitatiepositie van die persorganen binnen een redelijke termijn;
- als steun in de vorm van een uitkering ten behoeve van organisatie-onderzoek gericht op de structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan;
- als steun in de vorm van een uitkering voor onderzoek ten behoeve van de persbedrijfstaking als geheel mits het onderzoek past in de doelstellingen van het Fonds.

Sedert het in werking treden van de Mediawet op 1 januari 1988 bepaalde de minister van WVC jaarlijks of bedragen aan het Bedrijfsfonds voor de Pers ter beschikking werden gesteld ten behoeve van de financiële steunverlening door het Fonds. Eind 1991 is de Mediawet op een aantal punten gewijzigd in het kader van de Wet Landelijke Commerciële Omroep. Een aanpassing van de wijze van financiële voeding van het Bedrijfsfonds maakte deel uit van deze wetwijziging.

Bepaald is dat de minister van WVC, thans de staatssecretaris van OCenW, jaarlijks zal vaststellen welk percentage van de inkomsten van de Stichting Etherreclame en van de inkomsten van commerciële omroepinstellingen, die op grond van de wet toestemming hebben gekregen als bedoeld in artikel 71b van de Mediawet, wordt uitgekeerd ten behoeve van het Fonds. De wet bepaalt verder dat dit percentage niet hoger zal zijn dan 4%. Vanaf het jaar 1989 tot en met het jaar 1996 zijn voor het Bedrijfsfonds geen financiële middelen beschikbaar gekomen uit hoofde van de daartoe in de Mediawet getroffen regelingen, omdat naar het oordeel van de staatssecretaris, voorheen de minister, de financiële middelen, waarover het Fonds

reeds beschikte, voldoende waren te achten voor de uitoefening van de functie van het Bedrijfsfonds in deze jaren. Het bestuur van het Fonds verwacht dat ook voor 1997 het voedingspercentage door de staatssecretaris van OCenW op 0 zal worden gesteld.

In het kader van de ontwikkeling van het mediabeleid wordt bij het ministerie van OCenW in de huidige fase gewerkt aan een herijking van het persbeleid. In het licht van die herijking bereidt het Fonds een beleidsvisie voor over de kansen en bedreigingen die voor de pluriformiteit van de pers uitgaan van de ontwikkelingen die zich op zowel maatschappelijk als technologisch gebied hebben voorgedaan sedert de totstandkoming van het Fonds in 1974.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De activa en passiva zijn opgenomen voor de nominale waarde tenzij anders is vermeld. Ten laste van de Staat van Baten en Lasten worden voorzieningen gevormd voor te verrichten uitkeringen met betrekking tot de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Voor de ten laste van het boekjaar gebrachte uitkeringen wordt een overeenkomstig bedrag onttrokken aan de voorziening.

Uitkeringen aan persorganen uit hoofde van de steunverlening, die niet het karakter hebben van een kredietverlening, worden als last verantwoord in het verslagjaar waarin door het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers een besluit tot uitkering is genomen.

Op grond van de Mediawet kan individuele financiële steunverlening in de vorm van kredieten en kredietfaciliteiten aan persorganen onder andere plaatsvinden, indien de noodzakelijke steun niet of niet afdoende op andere wijze kan worden verkregen.

Gezien de omvang van de kredietverlening en gelet op de inherente risico's die voor het Bedrijfsfonds voor de Pers uit de wettelijke taak voortvloeien wordt een voorziening noodzakelijk geacht. Rekening houdend met specifieke risico's in uitstaande kredieten is de voorziening kredietverlening ultimo 1996 bepaald op 72% van het op het jaareinde uitstaande kredietbedrag. De mutaties in deze voorziening worden in de Staat van Baten en Lasten verantwoord onder het hoofd 'Voorziening kredietverlening'.

Bij de kredietverlening aan persorganen is in het algemeen overeengekomen dat er rente over het verstrekte krediet moet worden voldaan. In sommige gevallen wordt gelijktijdig bepaald dat indien overigens aan de voorwaarden van het krediet wordt voldaan, de rente geheel of gedeeltelijk kan worden kwijtgescholden. Om deze reden worden rentebaten uit dezen hoofde eerst na ontvangst in de jaarrekening verwerkt.

De overige lasten en baten worden verantwoord in het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Balans

Inrichting en inventaris

Aanschaffingen worden in het jaar van aanschaf volledig afgeschreven. In 1996 is in verband hiermee f 1.641 als kosten verantwoord onder bureaunkosten.

31 12 1996 31 12 1995

Belegde middelen

Lening u/g

Dit betreft de volgende verstrekte onderhandse geldlening: 6,625% Staat der Nederlanden, looptijd 02 01 1989 tot 02 01 2002

Het aan de Staat der Nederlanden geleende bedrag bestaat uit vier leningen van f 10.000.000 elk. Tot zekerheid van een in 1994 aan het Fonds toegekende kredietfaciliteit is een lening van f 10.000.000 verpand. Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting onder het hoofd Kortlopende schulden.

40.000.000 40.000.000

Vorderingen

Steunverleningskredieten

1996 1995

3.014.781 3.190.781
– 909.000
– 1.085.000
3.014.781 3.014.781

Stand 1 januari
Bij: verstrekte nieuwe kredieten
Af: afboeking kredieten
Stand 31 december

31 12 1996 31 12 1995

Te vorderen interest

2.642.740 2.642.740
2.756 2.977
5.113 –
2.650.609 2.645.717

Leningen u/g
Deposito's
Rekeningen-courant

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen per 31 december 1996 bestaat uit de op de bankrekeningen beschikbare middelen.

1996	1995
------	------

Voorzieningen

		<i>Voorziening kredietverlening</i>
2.105.031	3.190.781	Stand 1 januari
72.250	–	Bij: toevoeging ten laste van het resultaat
–	1.085.000	Af: afboeking kredieten
–	750	Af: vrijval
<u>2.177.281</u>	<u>2.105.031</u>	Stand 31 december

Voorziening uitvoering Compensatieregeling voor Dagbladen

Betreft de voorzieningen voor de te verrichten uitkeringen met betrekking tot de uitvoering van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Gedurende het boekjaar worden, indien nodig, de voor de uitvoering van de regelingen begrote bedragen ten laste van de staat van baten en lasten gedoteerd aan de voorziening. Onttrekkingen aan de voorziening vinden plaats bij door het bestuur van het Bedrijfsfonds genomen besluiten tot uitkering aan dagbladen.

Het saldo ultimo 1996 bedraagt ongewijzigd f 15 miljoen.

31 12 1996	31 12 1995
------------	------------

Kortlopende schulden

		<i>Bankkrediet</i>
–	457.288	De specificatie luidt als volgt: F. van Lanschot Bankiers NV
		Door F. van Lanschot Bankiers NV is in 1994 een kredietfaciliteit in rekening-courant verleend groot f 7.000.000. Tot zekerheid hiervoor is verpand een onderhandse geldlening u/g Staat der Nederlanden groot f 10.000.000, looptijd 02 01 1989 tot 02 01 2002.
		<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>
745.600	222.000	Uitkeringen uit hoofde van individuele steunverlening
		Vorbereidings- en uitvoeringskosten
200.000	200.000	Compensatieregeling voor Dagbladen
		Vorbereidings- en uitvoeringskosten
–	2.865	inzake individuele steunverlening
74.011	124.929	Onderzoekskosten
98.130	105.453	Overige
<u>1.117.741</u>	<u>655.247</u>	

Steunverlening persorganen

Compensatieregeling voor Dagbladen

De Compensatieregeling voor Dagbladen is in 1983 voor een periode van vijf jaren in werking getreden. Besloten is de regeling betrekking te laten hebben op de jaren 1981, 1982, 1983, 1985 en 1986. Daarna besloot de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur de regeling ook toe te passen over 1989. Het totaal van de uitkeringen voor elk van de genoemde jaren is daarbij vastgesteld op circa f 15.000.000. Overigens wordt verwezen naar de toelichting opgenomen onder het hoofd 'Algemeen'.

De specificatie per jaar van de uit dezen hoofde aan persorganen gedane uitkeringen over de jaren tot en met 1996 is als volgt:

15.000.000	1981
15.000.000	1982
14.211.765	1983
15.785.250	1985
15.000.000	1986
15.000.000	1989
<u>89.997.015</u>	

Individuele steunverlening

Subsidies

Financiële steun ten behoeve van persorganen:

	– Stichting Alerta ten behoeve van een tweejarige reorganisatie van de exploitatie van Alerta
51.500	
	– Stichting De Bazuin ten behoeve van het tweede jaar van de reorganisatie van De Bazuin
102.500	
<u>154.000</u>	

Financiële steun ten behoeve van onderzoek in opdracht van derden:

	– Nederlands Uitgeversverbond. Groep Nederlandse Dagbladpers ten behoeve van de collectieve campagne 'de Dagbladbezorger', vrijval in verband met aanpassing van de tweede fase
-128.500	
	– De Nederlandse Nieuwsbladpers ten behoeve van het project 'Werkplan Ondersteuning Nieuwsbladuitgevers', vervallen tweede en derde tranche
-55.000	
	– Nederlands Uitgeversverbond. Groep Nederlandse Dagbladpers ten behoeve van de tweede fase van het onderzoek naar de ontwikkeling van de krant-leesgewoonte onder jongeren
336.500	
	– Nederlands Uitgeversverbond. Groep Nederlandse Dagbladpers ten behoeve van de derde fase van de collectieve campagne 'de Dagbladbezorger'
255.100	
<u>408.100</u>	
<u>562.100</u>	

1996	1995	
		Vorbereidings- en uitvoeringskosten
4.580	-3.000	Onderzoekskosten individuele steunverlening
2.152	16.122	Beheerskosten uitstaande kredieten
<u>6.732</u>	<u>13.122</u>	

Voorziening kredietverlening

Verwezen wordt naar de toelichting onder het hoofd 'Voorziening kredietverlening' op bladzijde 71.

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 1996 van het Bedrijfsfonds voor de Pers te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het Fonds. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in

de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van het Fonds daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 1996 en van het resultaat over 1996 in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Den Haag, 3 juni 1997

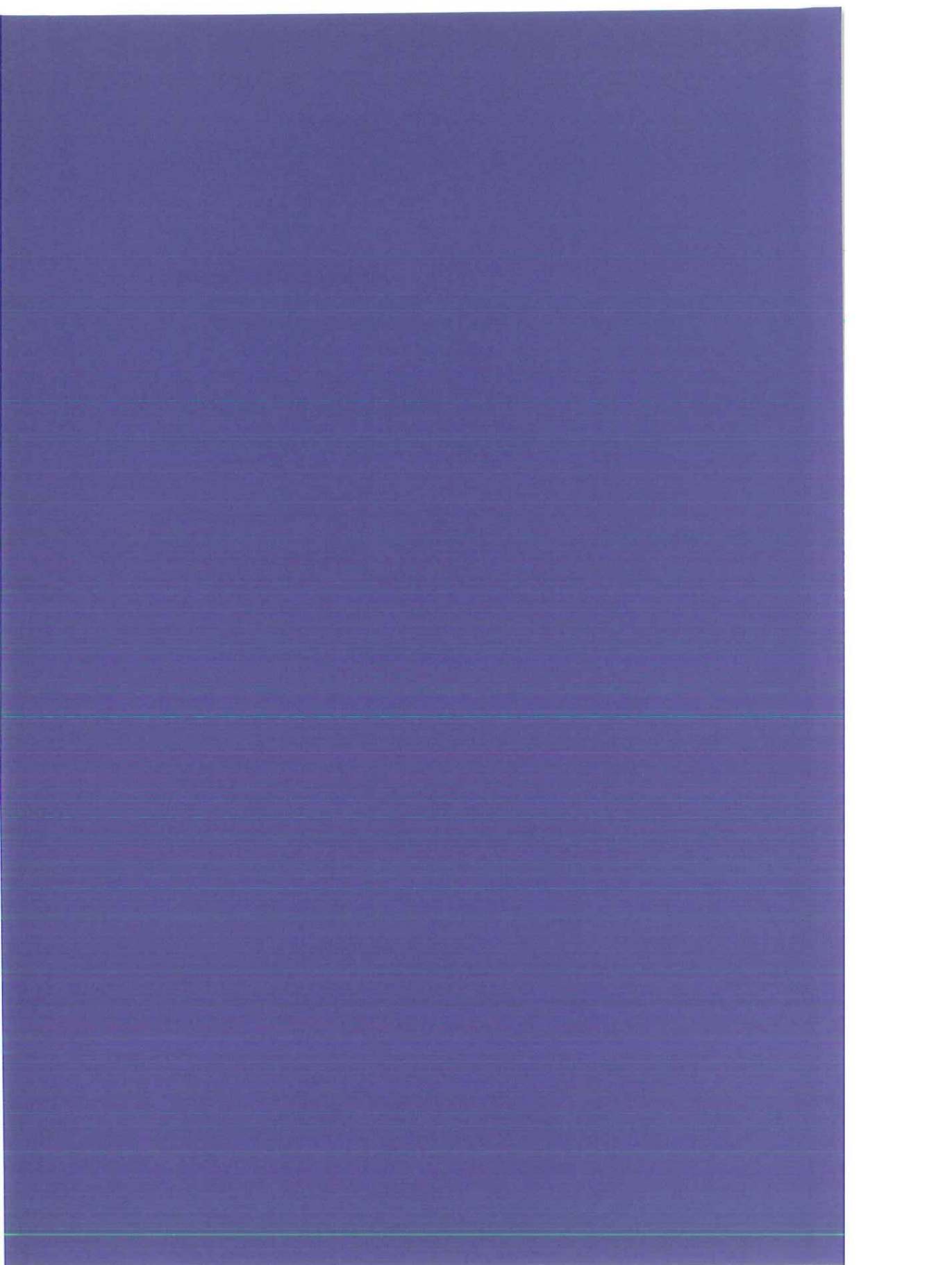
KPMG Accountants N.V.

C APPENDICES

I	Ontwikkelingen in de pers	79
II	Overzicht van steunverlening door het Bedrijfsfonds voor de Pers door de jaren heen	87
III	Publicaties van het Bedrijfsfonds voor de Pers	93

C APPENDIX I

ONTWIKKELINGEN IN DE PERS

INLEIDING Reeds een aantal jaren nemen wij bij onze publicatie van het jaarverslag van het Bedrijfsfonds een overzicht op met gegevens over ontwikkelingen in de pers. De tabellen in deze appendix bij het jaarverslag over 1996 hebben, evenals het voorgaande jaar, slechts betrekking op de dagbladsector, de sector waarover de meeste gegevens voorhanden zijn.

De cijfers in de tabellen zijn geactualiseerd en geven aan welke ontwikkelingen in 1996 hebben plaatsgevonden. De cijfers over een aantal voorafgaande jaren zijn opgenomen om de ontwikkelingen over een langere periode in beeld te brengen.

De cijfers geven een overzicht over de afgelopen jaren van aantallen en oplagen van dagbladen, van aantallen dagbladondernemingen, van marktaandelen van alle dagbladondernemingen, uitgedrukt als percentage van de totale oplage van alle dagbladen en tenslotte van de redactionele en aanbiedersconcentratie. In de toelichtingen van de tabellen worden enkele tendensen gesignaleerd om het lezen van de tabellen te vergemakkelijken.

Voor de berekening van de oplagecijfers is grotendeels gebruikgemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit (Cebuco). Daarnaast is materiaal gebruikt van De Journalist. De cijfers betreffende het aantal bladen met een zelfstandige

hoofdredactie hebben betrekking op het einde van het kalenderjaar.

Het Cebuco-oplagecijfer voor 1996 (waarvan gebruik is gemaakt voor de oplagecijfers van alle dagbladen) is de som van het gemiddeld aantal abonnees van alle dagbladen in de maand september 1996 en de gemiddelde losse verkoop in de periode 1 juli 1995 tot en met 30 juni 1996. Voor de andere jaren is de berekeningsmethode analoog.

Dit jaar waren er van het Agrarisch Dagblad en van Cobouw geen oplagegegevens van het CEBUCO beschikbaar. In de tabellen hebben we gebruikgemaakt van de oplage zoals deze door de uitgevers zelf zijn opgegeven.

Tabel 1 In tabel 1 zijn het aantal dagbladen met een zelfstandige hoofdredactie en de oplagen van alle dagbladen weergegeven, waarbij een onderscheid is gemaakt naar de oriëntatie van de bladen, te weten, specialistisch, regionaal en landelijk.

Toelichting In 1993 vermindert het aantal zelfstandige regionale hoofdredacties met één. Deze afname wordt veroorzaakt doordat Het Binnenhof ophoudt te bestaan als zelfstandige krant en wordt geïntegreerd in de Haagsche Courant. Het aantal zelfstandige landelijke en specialistische dagbladen blijft in 1993 gelijk.

In 1994 gebeurt er veel in de dagblad-

TABEL 1 DAGBLADEN: AANTALLEN EN OPLAGEN

Aantal zelfstandige hoofredacties	1996	1995	1994	1993	1992
specialistisch	4	4	4	4	4
regionaal	26	27	28	31	32
landelijk	8	8	8	8	8
Totaal	38	39	40	43	44
Betaalde oplagen					
specialistisch	99.454	96.006	97.331	96.194	95.178
regionaal	2.590.302	2.598.996	2.593.681	2.595.096	2.606.093
landelijk	2.105.754	2.098.513	2.101.908	2.078.474	2.033.017
Totaal	4.795.508	4.793.515	4.792.920	4.769.764	4.734.288
index totaal	101.29	101.25	101.24	100.75	100.00

wereld. Het aantal zelfstandige regionale dagbladen neemt af met drie. Het Nieuwsblad uit Tilburg gaat in dit jaar op in het Brabants Dagblad. De titel verdwijnt en zorgt daardoor voor een afname van het aantal zelfstandige regionale dagbladen met één. Bij Wegener vindt in 1994 een totale reorganisatie plaats van een aantal dagbladen. Dit betreft de Apeldoornse Courant, de Arnhemse Courant en het Deventer Dagblad, alsmede vele al eerder in dit gebied tot kopblad geworden titels. Resultaat van de reorganisatie is dat er vier titels zijn overgebleven: Deventer Dagblad/Gelders Dagblad, Apeldoornse Courant/Gelders Dagblad, Arnhemse Courant/Gelders Dagblad en het Gelders Dagblad (overige edities). Deze titels hebben alle dezelfde hoofdredacteur. De reorganisatie zorgt er derhalve voor dat er van de drie in 1993 nog bestaande zelfstandige hoofdredacties, in 1994 nog één overblijft. Een afname van twee zelfstandige regionale redacties is derhalve het gevolg van deze reorganisatie.

Het aantal zelfstandige regionale hoofdredacties neemt zodoende in totaal af met drie. Er blijven nog 28 zelfstandige regionale hoofdredacties over en nog 40 zelfstandige hoofdredacties in het totaal.

In 1995 neemt het aantal zelfstandige regionale hoofdredacties wederom af, en wel met één: het Dagblad voor Noord-Limburg en De Limburger zijn per 1 januari 1996 samen opgegaan in Dagblad De Limburger. Deze afname is reeds in de gegevens van 1995 verwerkt.

Ook in 1996 vermindert het aantal zelfstandige regionale hoofdredacties met één. Het al jaren aangekondigde samengaan van de Twentsche Courant en Dagblad Tubantia is namelijk nu formeel een feit. Er zijn op dit moment nog steeds besprekingen gaande over de fusie tussen De Stem en het Brabants Nieuwsblad.

Aan de oplagecijfers is duidelijk de stagnatie hiervan af te lezen. Zowel in 1995 als in het verslagjaar blijft de totale oplage vrijwel

gelijk. De landelijke dagbladen en de regionale dagbladen hebben onderling echter wel stuivertje gewisseld. Vorig jaar waren het de landelijke dagbladen die een achteruitgang te zien gaven en nu zijn het de regionale dagbladen.

Tabel 2 In tabel 2 is het aantal zelfstandige dagbladondernemingen over de laatste vijf jaar weergegeven. De cijfers geven de stand van zaken weer aan het einde van de desbetreffende jaren. De cijfers van de alleen specialistische ondernemingen komen niet helemaal overeen met de cijfers in tabel 2 van ons jaarverslag over 1992. Dit komt doordat in 1992 en de jaren daarvoor de Staatscourant nog niet was meegenomen in de tabellen 2 en 3. Dat is in ons jaarverslag van 1993 voor het eerst wel gebeurd.

Toelichting In 1993 neemt het aantal alleen regionale ondernemingen af met één. Dit heeft te maken met de fusie tussen De Telegraaf Holding en de Hollandse Dagblad Combinatie, waarbij een regionale onderneming derhalve wordt opgenomen in een combinatieonderneming. Aangezien De Telegraaf

Holding al een combinatieonderneming was, neemt het aantal combinatieondernemingen in 1993 niet toe.

In 1994 neemt het aantal alleen regionale ondernemingen nog verder af, en wel met twee. De eerste afname wordt veroorzaakt door de fusie tussen Wegener Tijl ODC en Sijthoff Pers. Beide ondernemingen waren voor de fusie alleen regionale ondernemingen. De tweede afname bij de alleen regionale ondernemingen is een direct gevolg van de eerste: Rotterdams Dagblad CV wordt in 1994 een onderdeel van NDU. NDU was en blijft ook na deze overname een combinatieonderneming. Door het opgaan van Rotterdams Dagblad CV in NDU en van Sijthoff Pers in Wegener neemt het aantal alleen regionale zelfstandige ondernemingen derhalve met twee af.

In 1995 nam het totale aantal zelfstandige ondernemingen wederom af met één. Dit werd veroorzaakt door de overname door PCM-Holding van de NDU. Aangezien met de NDU ook een drietal regionale bladen overgingen naar PCM-Holding (te weten het Rotterdams Dagblad, de Rijn en Gouwe en De Dordtenaar) wordt PCM hiermee in plaats van

TABEL 2 DAGBLADONDERNEMINGEN: AANTALLEN

Aantal zelfstandige ondernemingen	1996	1995	1994	1993	1992
alleen specialistisch	4	4	4	4	4
alleen regionaal	7	7	7	9	10
alleen landelijk	2	2	3	3	3
overig (combinaties)	2	2	2	2	2
Totaal	15	15	16	18	19

een alleen landelijke uitgever een combinatie-uitgever. Het aantal alleen landelijke uitgevers neemt dus af met één. Dat het aantal gecombineerde uitgevers hiermee toch niet tegelijkertijd toeneemt, komt doordat de NDU als combinatie-uitgever uit de tabel verdwenen is. Het tot de NDU behorende Brabants Nieuwsblad ging over naar VNU. Dit laatste heeft echter geen invloed op de tabel, aangezien VNU al tot de alleen regionale uitgevers behoorde.

In 1996 lijkt de situatie stabiel. Maar voor een deel is dat maar schijn. Een van de laatste zelfstandige regionale dagbladondernemingen De Gooi- en Eemlander is door De Telegraaf overgenomen. De overname is echter pas in 1997 geëffectueerd en dus nog niet in de gegevens over 1996 verwerkt. Overname van de Provinciale Zeeuwse Courant NV door het mediaconcern Wegener Arcade zou ook wel eens volgend jaar aan de orde kunnen komen. De overname zit al lang in de pen en het proces lijkt nu versneld te worden.

De hele periode van vijf jaar overziende, is de conclusie dat er in die tijd drie zelfstandige regionale ondernemingen zijn verdwenen en één alleen landelijke onderneming. De totale afname van zelfstandige ondernemingen komt daarmee in vijf jaar tijd op vier.

Tabel 3 In tabel 3 is de ontwikkeling van de marktaandelen van alle ondernemingen weergegeven over een periode van vijf jaar. De rangorde is gebaseerd op de grootte van het marktaandeel dat de ondernemingen in 1996 hadden. De gegevens hebben steeds betrekking op de situatie aan het eind van

het desbetreffende kalenderjaar. Als percentiebasis is de totale oplage binnen de dagbladsector genomen, i.e. inclusief specialistische bladen en niet bij de NDP aangesloten dagbladen.

Toelichting In 1995 veranderde er voor het eerst sinds vele jaren iets in de rangorde van de lijst van ondernemingen. Door de overname van het grootste deel van de NDU verkreeg PCM-Holding het grootste marktaandeel van dagbladen in Nederland, ten koste van De Telegraaf die hiermee zijn koppositie verloor. De twee grootste ondernemingen hadden in 1995 samen een marktaandeel van meer dan 50% (namelijk 54,34%); dat gezamenlijk marktaandeel is in 1996 nog heel licht gegroeid (54,44%), maar de verschillen zijn miniem. De verdeling van marktaandelen is in 1996 bijna identiek aan de verdeling in 1995.

Tabel 4 In tabel 4 worden de aanbiedersconcentratie en de redactionele concentratie in Number Equivalents weergegeven. De cijfers geven de stand van zaken weer aan het einde van het kalenderjaar. De twee maatstaven van concentratie geven een algemene indicatie van de mate waarin er sprake is van persconcentratie. Met redactionele concentratie wordt concentratie op dagbladniveau bedoeld, met aanbiedersconcentratie concentratie op het niveau van de onderneming. De mate van concentratie wordt uitgedrukt in Number Equivalents (NE). De exacte betekenis hiervan is beschreven in 'Persconcentratie in Nederland' (J.A. de Ridder; 1984; Amsterdam: VU-Uitgeverij; p. 47-48). De wijze waarop in deze appendix concentratie

TABEL 3

DAGBLADONDERNEMINGEN: MARKTAANDELEN

(RANGORDE GEBASEERD OP 1996)

Uitgedrukt als percentage van de totale oplage van alle dagbladen

	1996	1995	1994	1993	1992
PCM-Holding	30,26	30,21	—	—	—
Perscombinatie	—	—	12,15	12,10	11,98
Nederlandse Dagbladunie	—	—	19,45	16,87	16,52
Rotterdams Dagblad CV (ACR)	—	—	—	2,46	2,45
Holdingmij De Telegraaf	24,18	24,13	24,00	23,93	18,30
Hollandse Dagblad Combinatie	—	—	—	—	5,51
VNU-Dagbladengroep	17,47	17,53	16,28	16,28	16,29
Wegener Tijl ODC	14,51	14,58	14,56	12,62	12,78
Sijthoff Pers	—	—	—	3,55	4,00
Noordelijke Dagbl. Combinatie	6,63	6,68	6,68	5,32	5,32
Prov. Zeeuwse Courant NV	1,28	1,30	1,30	1,31	1,33
Reformatorisch Dagblad	1,19	1,18	1,16	1,16	1,13
De Gooi- en Eemlander	1,09	1,10	1,10	1,11	1,12
H. Sijthoff's Financieele Dagbl. BV	0,92	0,87	0,87	0,84	0,83
Nederlandse Dagbl. Stichting	0,63	0,62	0,60	0,58	0,56
Uitg. Agrarisch Dagblad (d.i. Misset)	0,48	0,53	0,54	0,54	0,54
Prov. Persveren. voor Friesland	0,46	0,44	0,46	0,47	0,47
Uitg. Cobouw (d.i. Ten Hagen, Kluwer)	0,39	0,33	0,33	0,33	0,34
Staatsdrukkerij en uitgeverij	0,28	0,27	0,30	0,31	0,30
Barnev. Drukkerij en Uitg. (BDU)	0,23	0,23	0,22	0,22	0,22

wordt berekend is vereenvoudigd ten opzichte van die waarop dat eerder gebeurde in het boek van De Ridder en in de eerdere jaarverslagen van het fonds tot en met 1992. Beide maatstaven worden uitgedrukt in aantallen, dat wil zeggen dat wanneer het cijfer daalt, er sprake is van een toename in concentratie en andersom. Om tot het 'aantal zelfstandige redacties' te komen wordt gewogen op basis van redactionele samenwerkingsverbanden. Voor de berekening van het 'aantal zelfstandige aanbieders' vindt weging plaats op grond van samenwerkingsverbanden en grootte van de ondernemingen.

Toelichting Na een forse daling in 1994 en 1995 is het aantal aanbieders in 1996 bijna

gelijk gebleven (in beide jaren is het aantal naar zelfstandigheid en marktaandeel gewogen aanbieders afgerond gelijk aan 6,8). Naar alle waarschijnlijkheid zal volgend jaar de dalende tendens van de afgelopen jaren doorzetten.

De redactionele concentratie, het aantal naar zelfstandigheid gewogen dagbladen, daalde de afgelopen jaren minder spectaculair. Toch is het aantal dagbladen met een zelfstandige hoofdredactie zoals tabel 1 laat zien de afgelopen jaren wel teruggelopen. Ook in het verslagjaar daalde door het samengaan van de Twentsche Courant en het Dagblad Tubantia het aantal zelfstandige hoofdredacties weer met één, terwijl de redactionele concentratie slechts een daling

TABEL 4 CONCENTRATIEMAATSTAVEN DAGBLADEN

Jaar	Redactionele concentratie		Aanbiedersconcentratie	
	in NE	index	in NE	index
1980	24.663	100.00	18.757	100.00
1981	24.274	98.42	18.450	98.36
1982	23.745	96.28	18.089	96.44
1983	24.582	99.67	17.864	95.24
1984	24.753	100.36	17.631	94.00
1985	24.771	100.44	18.083	96.41
1986	25.445	103.17	18.111	96.56
1987	25.164	102.03	18.011	96.02
1988	23.824	96.60	14.690	78.32
1989	23.741	96.26	14.627	77.98
1990	24.210	98.16	14.604	77.86
1991	23.669	95.97	14.277	76.12
1992	22.974	93.15	13.414	71.51
1993	22.697	92.03	11.065	58.99
1994	22.246	90.20	9.284	49.50
1995	22.038	89.36	6.833	36.43
1996	21.922	88.89	6.798	36.24

van 0.116 laat zien. De relatief beperkte daling heeft te maken met het feit dat er bij de verdwenen zelfstandige dagbladen al sprake was van samenwerking. Dat geldt ook voor eerdere jaren. Het verdwijnen van een zelfstandige hoofdredactie is vaak een kleinere verandering dan op het eerste gezicht lijkt. In de maat voor redactionele concentratie worden allerlei verschillende vormen van samenwerking meegenomen. De veranderingen in de mate van redactionele concentratie

zijn daarom per jaar beperkt. Toch zijn, ook als we een groot aantal jaren in ogenschouw nemen, de verschillen in aanbiedersconcentratie groot. De redactionele concentratie laat een licht dalende tendens zien (indexcijfer is gezakt naar 88,89 sinds 1980), terwijl het aantal naar zelfstandigheid en marktaandeel gewogen aanbieders met bijna tweederde is teruggelopen (indexcijfer is gezakt naar 36,24 sinds 1980).

C APPENDIX II

OVERZICHT VAN STEUNVERLENING
DOOR HET BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS
DOOR DE JAREN HEEN

STEUNVERLENING AAN AFZONDERLIJKE PERSORGANEN

Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
ACR: Vrije Volk en Rotterdams Nieuwsblad	uitkering	400.000,-	05 07 89	eenmalige reorganisatie van Avondbladen Combinatie Rotterdam (ACR)
ACR: Vrije Volk en Rotterdams Nieuwsblad	uitkering	183.333,-	11 02 89	organisatieonderzoek; dagbladen in 1991 opgeheven en opgegaan in Rotterdams Dagblad
Alerta	uitkering	51.500,-	21 01 97	eenmalige reorganisatie
Bazuin (De)	uitkering	154.000,-	10 08 95	1e jaar van een eenmalige reorganisatie
Bazuin (De)	uitkering	102.500,-	07 02 97	2e jaar van een eenmalige reorganisatie
Bijeen	uitkering	58.000,-	19 08 93	organisatieonderzoek; f 50.217,- uitgekeerd
Bijeen	uitkering	350.000,-	07 06 94	eenmalige reorganisatie
Bladeren	uitkering	40.000,-	20 10 80	door de minister verstrekte garantie in afwachting van een beslissing die uiteindelijk negatief uitviel; blad in 1980 opgeheven
Bolswards Nieuwsblad	uitkering	73.000,-	30 12 91	omzetting huis-aan-huisblad in betaald nieuwsblad met aanvullende dekking
Drontens Nieuwsblad	uitkering	118.500,-	01 06 94	omzetting huis-aan-huisblad in betaald nieuwsblad met aanvullende dekking; omzetting begin '96 terug- gedraaid
Friesch Dagblad	uitkering	50.000,-	14 06 93	organisatieonderzoek; uitgekeerd f 46.334,-
Friesch Dagblad	uitkering	1.445.000,-	29 08 94	eenmalige reorganisatie
Frysk en Frij	uitkering	450.000,-	30 11 88	eenmalige reorganisatie
Furore	uitkering	80.000,-	15 02 93	organisatieonderzoek; exploitatie van het blad in augustus 1993 gestaakt
GAYKrant (De)	krediet	150.000,-	02 10 92	advertentiecampagne en modernisering lay-out; krediet in 1994 geheel afgelost
Gecombineerde (Nieuws- blad De)	krediet	300.000,-	17 09 84	krediet geheel afgelost
Groene Amsterdammer (De)	uitkering	200.000,-	26 04 85	eenmalige reorganisatie
Groene Amsterdammer (De)	krediet	465.000,-	20 02 87	intensivering publiciteitsactiviteiten; in 1991 ver- lenging van rente- en aflossingsvrije periode verleend tot april 1995; in 1995 verlenging van deze periode verleend tot na de aflossing van het nieuwe krediet
Groene Amsterdammer (De)	krediet	909.000,-	04 05 95	promotieproject en redactionele vernieuwing; ultimo 1996 f 712.000,- ter beschikking gesteld
HN-Magazine	uitkering	330.000,-	24 09 93	een eenmalige reorganisatie
Haagse Post	krediet	1.800.000,-	18 12 74	krediet waarvan na partiële kwijtschelding nog uitstaat circa f 1,1 mln.; inmiddels omgezet in royalty-overeen- komst; HP in 1990 opgeheven en opgegaan in weekblad HP/De Tijd; uitgaverechten blad in 1995 verkocht aan Audax
Haber (Turks-Neder- landse Weekkrant)	uitkering	200.000,-	15 01 85	eenmalige reorganisatie
Haber (Turks-Neder- landse Weekkrant)	krediet	75.000,-	15 01 85	eenmalige reorganisatie; krediet in 1986 afgeboekt wegens faillissement blad
Katholiek Nieuwsblad	krediet	650.000,-	07 02 85	promotieactiviteiten; in 1990 verlenging van rente- en aflossingsvrije periode verleend tot eind oktober 1992; in 1993 nogmaals verlenging gekregen tot 1 januari 1994; in september 1994 is f 50.000,- afgelost; per 1 januari 1995 is de looptijd van het krediet onbepaald geworden.

STEUNVERLENING AAN AFZONDERLIJKE PERSORGANEN

Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
Krant op Zondag (De)	krediet	4.000.000,-	11 07 91	medefinanciering van beleidsplan; blad in 1992 gefail- leerd; ca. f 215.000,- terugontvangen
Nederlands Dagblad	uitkering	100.000,-	09 10 90	organisatieonderzoek
Nederlands Dagblad	uitkering	2.500.000,-	23 01 92	1e periode van eenmalig reorganisatieproject
Nederlands Dagblad	uitkering	680.000,-	06 01 94	2e periode van eenmalige reorganisatie; aanvulling op eerdere uitkering
Nieuw Israelietisch Weekblad	krediet	100.000,-	31 08 76	publiciteitscampagne; krediet inmiddels geheel afgelost
Nieuwe Bèta	uitkering	111.000,-	07 12 89	eenmalige reorganisatie; blad in 1991 opgeheven en opgegaan in Milieu Magazine
Nieuwe Bèta	krediet	250.000,-	07 12 89	eenmalige reorganisatie; blad in 1991 opgeheven en opgegaan in Milieu Magazine
Nieuwe Bèta	krediet	120.000,-	08 02 91	voortzetting reorganisatie; blad in 1991 opgeheven en opgegaan in Milieu Magazine
Nieuwe Linie (De)	krediet	683.000,-	14 03 80	overbrugging; kwijtschelden i.v.m. opheffing blad in 1982
Primeur (Weekbladpers)	uitkering	500.000,-	13 02 92	eenmalige reorganisatie van publicitaire activiteiten
Primeur (Wegener)	uitkering	1.000.000,-	23 03 94	eenmalige reorganisatie
Ravage	uitkering	41.300,-	15 06 95	eenmalige reorganisatie
Streek (De)	krediet	85.000,-	01 07 77	f 12.910,- afgelost, restant kwijtschelden; weekblad in 1988 opgeheven
Suriname (Weekkrant)	uitkering	175.000,-	14 01 85	eenmalige reorganisatie
Suriname (Weekkrant)	uitkering	83.000,-	07 10 88	investering in zet- en printapparatuur
Suriname (Weekkrant)	krediet	150.000,-	14 02 90	investering in aanvullende zetapparatuur en ter medefinanciering van exploitatie
Suriname (Weekkrant)	krediet	600.000,-	28 10 92	(minus f 150.000,- aflossing krediet van 14 02 1990) reorganisatie; blad in 1997 gefailleerd
Tijd (Dagblad De)	uitkering	350.000,-	10 01 74	besluit tot steunverlening genomen nog voordat Bedrijfsfondsbestuur functioneerde; dagblad in 1974 opgeheven en opgegaan in weekblad De Tijd
Tijd (Weekblad De)	uitkering	700.000,-	10 03 89	eenmalige reorganisatie; blad in 1990 opgeheven en opgegaan in het weekblad HP/De Tijd
Trouw (Christelijke Pers)	krediet	9.100.000,-	22 10 74	besluit tot steunverlening genomen nog voordat Bedrijfsfondsbestuur functioneerde; krediet in 1986 vervroegd afgelost op basis van de contante waarde daarvan
Twentsche Courant	uitkering	62.500,-	29 12 92	marktonderzoek
Twentsche Courant/ Overijssels Dagblad	uitkering	45.000,-	15 02 84	organisatieonderzoek
Vrije Volk (Het; weekeditie)	krediet	600.000,-	16 09 83	krediet geheel afgelost; weekeditie in 1990 opgeheven
Vrije Westfriese Krant	krediet	170.000,-	21 05 82	afgeboekt i.v.m. opheffing blad in 1984
Vrije (De)	uitkering	100.000,-	31 12 91	eenmalige reorganisatie
Waarheid (De)	krediet	2.000.000,-	05 06 81	restant krediet in 1991 afgelost na gedeeltelijke kwijt- schelding; dagblad in 1990 opgeheven en opgegaan in weekblad Forum; dit weekblad werd in 1991 opgeheven
Totaal toegekende steun aan afzonderlijke persorganen (uitkeringen + kredieten)		32.940.633,-		

BIJDRAGEN OP AANVRAAG AAN ONDERZOEKSPROJECTEN EN GEZAMENLIJKE PROJECTEN VAN PERSORGANEN

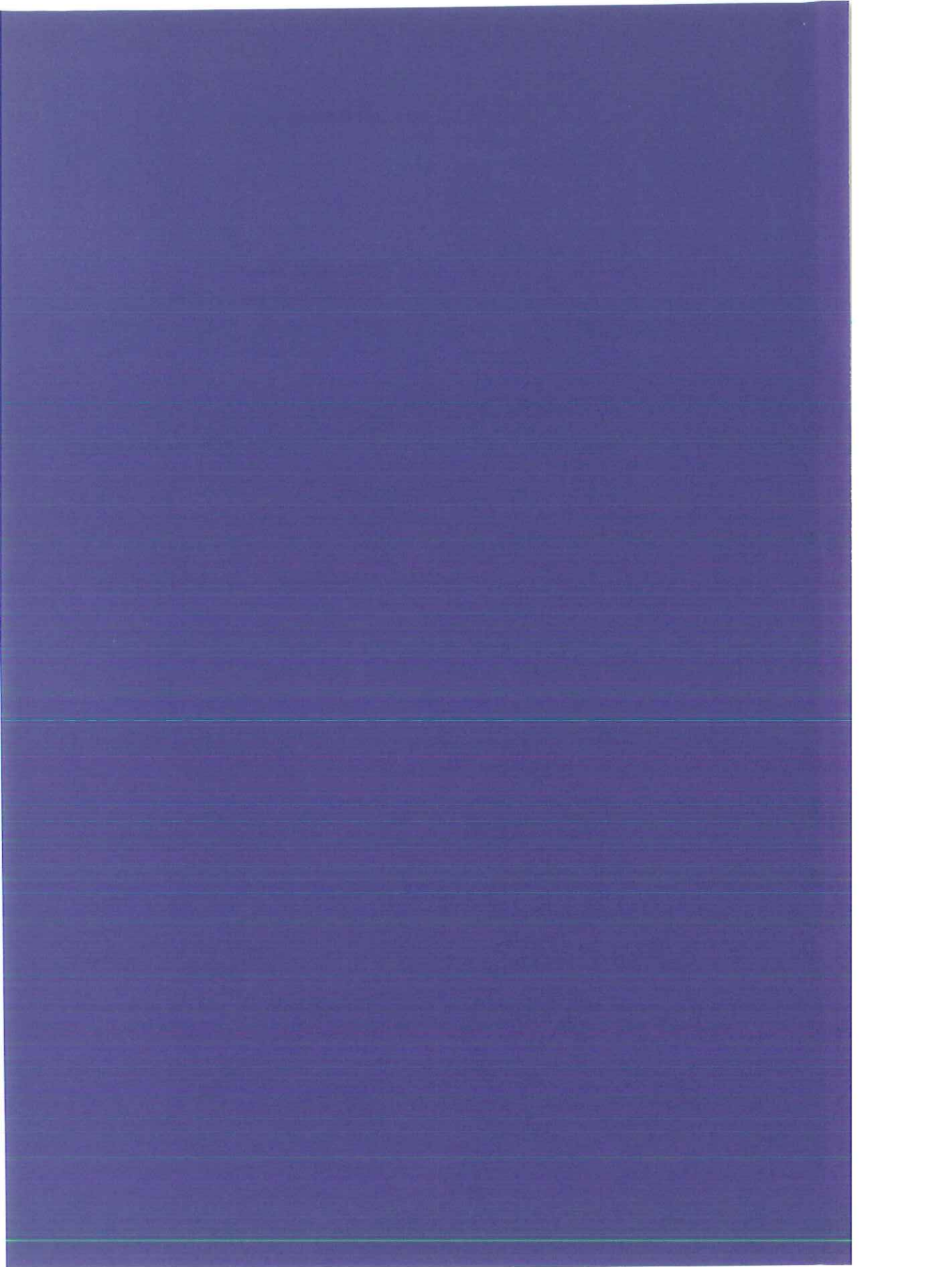
Naam	Vorm	Bedrag in guldens	Datum	Opmerking
Cebuco (Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit)	uitkering	125.000,-	06 06 83	studieproject herpositionering dagblad als informatie- en advertentiemedium
Cebuco	uitkering	77.895,-	05 07 88	onderzoek naar relatie dagbladen en allochtone jongeren
Cebuco	uitkering	89.250,-	05 06 92	onderzoek naar de functie van dagbladen; uitgekeerd f 73.500,-
Cebuco	uitkering	263.250,-	13 05 93	onderzoek naar standaardisatie en harmonisatie van dagbladen als advertentiemedia
Cebuco	uitkering	300.000,-	25 04 94	activiteiten ter verbetering van de positie van dagbladen op de advertentiemarkt
NDP (Vereniging De Nederlandse Dagbladpers)	uitkering	115.000,-	22 04 92	onderzoek 1e fase collectieve campagne 'De Dagblad-bezorger'
NDP	uitkering	27.500,-	24 05 93	externe adviseur bij het ontwerpen van de Code voor Dagbladconcentraties
NDP	uitkering	17.973,65	24 09 93	aanvullende financiering voor externe adviseur bij ontwerp Code voor Dagbladconcentraties
NDP	uitkering	202.500,-	25 04 94	onderzoek 2e fase collectieve campagne 'De Dagblad-bezorger 1994-1995'; f 74.000,- uitbetaald, resterend openstaand bedrag opgenomen in toezegging voor 3e fase onderzoek
NDP	uitkering	255.100,-	18 02 97	onderzoek 3e fase collectieve campagne 'De Dagblad-bezorger 1997 t/m 1999'
Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren	uitkering	58.444,-	23 03 94	onderzoek naar de relatie tussen de journalist en de lezer
NNP (Vereniging De Nederlandse Nieuwsbladpers)	uitkering	132.000,-	22 05 85	onderzoek naar de opzet van een systeem van bedrijfsvergelijkingen
NNP	uitkering	15.000,-	03 05 91	kwalitatief vervolgonderzoek naar de financiële positie van nieuwsbladen
NNP	uitkering	105.000,-	31 03 94	opzetten van een Nederlandse Stichting die cursussen zal organiseren, f 55.000,- uitbetaald
NNP	uitkering	200.000,-	31 03 94	onderzoek naar de functie van nieuwsbladen
Persinstituut (Het)	uitkering	24.500,-	21 11 90	onderzoek naar inhoudelijke effecten van Persconcentratie
Regionale Dagbladen in de randstad	uitkering	335.625,-	08 06 93	onderzoek naar de positie van regionale dagbladen in de randstad
SelDi (Adviesbureau van Uitg. Jan Ligthart BV etc.)	krediet	300.000,-	12 12 91	onderzoek naar ontwikkeling van geautomatiseerd systeem voor selectieve distributie van dagbladen; kwijtscholden september 1995
SelDi (Adviesbureau van Uitg. Jan Ligthart BV etc.)	krediet	185.000,-	10 05 93	aanvullend krediet ten behoeve van onderzoek naar ontwikkeling van geautomatiseerd systeem voor selectieve distributie van dagbladen; kwijtscholden september 1995
Stichting Krant in de klas	uitkering	38.500,-	12 01 96	1e fase onderzoek krantleesgewoonten onder jongeren
Stichting Krant in de klas	uitkering	336.500,-	29 05 97	2e fase onderzoek krantleesgewoonten onder jongeren
Totaal van toegekende bijdragen aan onderzoeksprojecten en gezamenlijke projecten van persorganen (uitkeringen + kredieten)		3.204.037,65		

STEUN VERLEEND IN HET KADER VAN DE COMPENSATIEREGELING VOOR DAGBLADEN (in guldens)

Naam	1981	1982	1983	1985	1986	1989
Almere (Dagblad v.)	0	0	0	0	88.975	117.768
Arnhemse Courant	1.899.000	839.250	1.152.750	1.294.572	1.159.399	943.420
Binnenhof (Het)	1.576.350	1.587.750	876.750	1.301.850	1.550.250	1.307.641
Dordtenaar (De)	0	0	0	400.161	356.746	0
Goudsche Courant	0	0	840.084	313.734	372.976	217.500
Leidsche Courant	701.423	670.441	859.631	799.364	635.712	496.633
Nieuwe Noordhollandse Courant	0	411.572	591.103	451.049	399.661	336.610
Nieuws v.d. Dag (Courant)	1.665.039	0	0	3.611.383	2.652.627	2.051.453
Parool (Het)	2.009.605	2.069.619	2.872.812	1.452.529	1.783.325	2.269.549
Rijn en Gouwe	0	468.000	386.250	711.828	629.084	0
Rotterdams Nieuwsblad	2.595.397	2.993.206	3.850.996	2.579.973	2.012.802	1.900.568
Trouw	3.405.750	4.171.058	1.249.500	1.117.500	1.989.000	3.194.743
Twentsche Courant	310.875	304.917	0	0	0	0
Vrije Volk (Het)	0	0	0	785.250	738.000	1.782.406
Waarheid (De)	836.561	796.086	999.581	561.420	219.656	0
Winschoter Courant	0	688.101	532.308	404.639	411.787	381.709
	15.000.000	15.000.000	14.211.765	15.785.252	15.000.000	15.000.000

C APPENDIX III

PUBLICATIES VAN HET BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

Tot dusver verschenen in de serie 'Rapporten' van het Bedrijfsfonds voor de Pers

R1 *Toetsing van persfusies*, advies over de wenselijkheid en de mogelijkheden van wettelijke regelingen inzake persconcentratie d.d. 14 december 1988. Uitgave december 1989.

ISBN 90 346 215 61 | 92 pag. | f 27,-

R2 *Adviezen in 1989*. Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1989, uitgebracht aan de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, over evaluatie compensatieregeling voor dagbladen, toetsing van persfusies, mediabeleid in komende kabinetsperiode, schets wetsvoorstel commerciële omroep en onderzoek concurrentieverhoudingen op de reclamemarkt. Uitgave september 1990.

ISBN 90 346 235 3 X | 96 pag. | f 24,95

R3 *Nader advies toetsing van persfusies*, advies d.d. 6 februari 1990. Uitgave februari 1990.

ISBN 90 346 218 98 | 40 pag. | f 12,50

R4 *Adviezen in 1990*. Adviezen van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1990, uitgebracht aan de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, over compensatieregeling voor dagbladen, media en allochtonen, reclame bij lokale en regionale omroep, landelijke commerciële omroep en steun aan nieuwe bladen. Uitgave januari 1991.

ISBN 90 346 247 22 | 120 pag. | f 28,50

R5 *Het Bedrijfsfonds voor de Pers: een evaluatie*. Advies over de evaluatie van het persbeleid, met bijzondere aandacht voor het Bedrijfsfonds d.d. 20 maart 1992. Uitgave maart 1992.

ISBN 90 JI8 94 41X | 124 pag. | f 29,50

R6 *Advies inzake horizontale prijsafspraken in de persbedrijfstak*. Advies van 23 juni 1995 aan de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de bijdragen aan de pluriformiteit van de pers van de bestaande horizontale prijsafspraken in de dagbladsector. Gedrukte uitgave: november 1996.

ISBN 90 757 27 429 | 112 pag. | f 29,50

R7 *Vernieuwend persbeleid*. Een beleidsessay dat op 10 september 1997 werd uitgebracht aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de vraag hoe persverscheidenheid als beleidsdoelstelling nieuwe inhoud kan worden gegeven. Over toegang tot een vrije en pluriforme pers. Gedrukte uitgave: september 1997.

ISBN 90 757 27 33X | 158 pag. | f 39,50

Tot dusver verschenen in de serie 'Studies' van het Bedrijfsfonds voor de Pers

S1 *Bijlagen Toetsing van persfusies*, studies ten behoeve van het rapport van het Bedrijfsfonds voor de Pers over de wenselijkheid en de mogelijkheden van wettelijke regelingen inzake persconcentraties.

Drs. G.W. te Pas (Stichting 'Het Pers-instituut'): Enkele aantekeningen over persconcentratie; mr. G.A.I. Schuijt (Instituut voor Informatierecht): Grenzen en mogelijkheden van een persfusiecontroleregeling; mr. A.P.J.M. van Loon (Instituut voor Informatierecht): Rechtsvergelijkend onderzoek fusie- en persfusiecontroleregelingen. Uitgave december 1989.

ISBN 90 346 218 20 | 166 pag. | f 35,-

S2 *De redactionele zelfstandigheid van dagbladen*, studie van de Stichting 'Het Persinstituut' ten behoeve van het Bedrijfsfonds voor de Pers over instrumenten ter meting en beoordeling van de zelfstandigheid van kranten. J.J. van Cuilenburg, K. Leeuw en G.W. te Pas: Communicatiewetenschappelijke aspecten; J.H.J. van den Heuvel: Bestuurskundige aspecten; E.C.M. Jurgens: Juridische aspecten. Uitgave januari 1990.

ISBN 90 346 218 12 | 236 pag. | f 39,75

S3 *Media in beweging*, concurrentieverhoudingen op de Nederlandse reclamemarkt, door K.J. Alsem, P.S.H. Leeflang en J.C. Reuyl. Studie van de sectie Marktkunde en Marktonderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen naar de aard en de omvang van de reclamebestedingen in de diverse media en meer in het bijzonder naar de verhoudingen

in de concurrentie tussen STER, commerciële omroep en gedrukte media. Uitgave juni 1991.

ISBN 90 71894 25 8 | 280 pag. | f 49,50

S4 *Tussen krantebedrijven mediaconcern*, een beleidsessay over pers en persbedrijf, door Jan van Cuilenburg, Hein van Haaren, Frits Haselhoff en Lou Lichtenberg. Studie naar de toekomstige maatschappelijke en economische positie van de pers op middellange termijn, in het licht van de informatisering van de samenleving en technologische ontwikkelingen op het terrein van communicatie en informatie. Uitgave januari 1992.

ISBN 90 71894 40 1 | 172 pag. | f 39,50

S5 *Media in stad en streek*, een inventariserende studie naar toekomstverwachtingen over de structuur van lokale en regionale medialandschappen in Nederland, door Coen van der Linden en Ed Hollander. Een studie verricht in opdracht van het Bedrijfsfonds voor de Pers door de Stichting 'Het Persinstituut', Vakgroep Communicatiewetenschap van de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Uitgave april 1993.

ISBN 90 71894 48 7 | 324 pag. | f 65,-

S6 *Het bedreigde debat?!*, een beleids pamphlet over pers, journalistiek en democratie. Een publicatie van het Bedrijfsfonds voor de Pers, bij de voorbereiding van het symposium 'Het bedreigde debat?!' op 15 maart 1995 in Kasteel Oud-Wassenaar. Tekst: prof. dr. J.J. van Cuilenburg en drs. L. Lichtenberg. Uitgave februari 1995.

ISBN 90 71894 78 9 | 92 pag. | f 29,50

S7 *Het bedreigde debat ?!*, verslag van het symposium 'Het bedreigde debat?!' op 15 maart 1995 in Kasteel Oud-Wassenaar. Tekst: prof. dr. J.J. van Cuilenburg en drs. L.H.A. Lichtenberg. Uitgave: 1996.

ISBN 90 757 27 526 | 93 pag. | f 29,50

Overige publicaties

Jaarverslagen

Brochure, *Leidraad bij aanvragen*, Den Haag, februari 1992.

Het gedrukte woord in beeld, uitgave ter gelegenheid van een discussiebijeenkomst georganiseerd door het Bedrijfsfonds voor de Pers op 23 september 1988. Met inleidingen van Hella S. Haasse, prof. dr. H. Verdaasdonk, prof. dr. L. Noordman en prof. dr. P.B. Boorsma.

ISBN 90 346 184 55. | 80 pag. | f 20,-

De Schoonderbeekkrant. Een krant-op-maat van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Uitgave ter gelegenheid van het afscheid van de heer prof. drs. J.W. Schoonderbeek als voorzitter van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Uitgave 9 december 1992.

Exemplaren van de jaarverslagen, de brochure 'Leidraad bij aanvragen' en de Schoonderbeekkrant zijn schriftelijk of telefonisch te bestellen bij het secretariaat van het Bedrijfsfonds voor de Pers, Prinsessegracht 19, 2514 AP Den Haag, (070) 3 61 71 11.

Exemplaren van de overige uitgaven zijn te bestellen door overmaking van de genoemde verkoopprijs + f 7,50 verzendkosten op rekening 24.07.64.188 van Pierson, Heldring en Pierson, ten name van Otto Cramwinckel Uitgever, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam onder vermelding van het ISBN en het afleveringsadres. Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions.

2. It is essential to ensure that all data is entered correctly and that the system is regularly updated.

3. The second part of the document outlines the various methods used to collect and analyze data.

4. These methods include both qualitative and quantitative approaches, each with its own strengths and limitations.

5. The third part of the document provides a detailed overview of the results obtained from the data analysis.

6. The findings indicate that there is a significant correlation between the variables studied, which supports the hypothesis.

7. Finally, the document concludes with a summary of the key points and a discussion of the implications for future research.

Taken en bevoegdheden

Het Bedrijfsfonds voor de Pers kan ten laste van eigen middelen financiële steun verlenen:

1. ten behoeve van afzonderlijke persorganen in de vorm van kredieten, kredietfaciliteiten of uitkeringen;
2. ten behoeve van dagbladen op grond van de Compensatieregeling voor Dagbladen. Deze regeling beoogt structurele verschillen te compenseren in de concurrentieverhoudingen, waarin dagbladen op de markt worden aangeboden;
3. aan gezamenlijke projecten van persorganen;
4. aan organisatieonderzoek, gericht op structurele verbetering van de exploitatie van een persorgaan;
5. aan onderzoek voor de persbedrijfstak als geheel.

Het Bedrijfsfonds is verder belast met:

- het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek met betrekking tot het functioneren van de pers;
- het toezicht op de naleving van hetgeen de Mediawet in hoofdstuk IX: 'Steunmaatregelen voor Persorganen' bepaalt met betrekking tot de pers.

Bedrijfs- Het Bedrijfsfonds voor de Pers is een bij de wet (Mediawet) ingesteld zelf-
fonds standig bestuursorgaan [Prinsessegracht 19] dat ten doel heeft het handhaven
voor de en bevorderen van de pluriformiteit van de pers [2514 AP Den Haag] voor
Pers zover die van belang is voor de informatie en opinievorming [070 361 71 11]